

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Tereza Bandžuchová

Armáda České republiky perspektivou dezinformačních webů

**The Army of the Czech Republic from the perspective of fake news
websites**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Eva Lebedová, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci vypracovala samostatně a použila jsem uvedené prameny a literaturu. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu. Souhlasím s tím, aby byla práce zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucí práce Mgr. Evě Lebedové, Ph.D. za cenné rady ke psaní bakalářské práce. Díky však patří i mému příteli, rodině a mým kamarádům, bez jejichž motivace a pomoci bych dnes nebyla tam, kde jsem.

Obsah

Úvod.....	6
1 Bezpečnostní hrozby působení dezinformací: dezinformace a instituce	9
1.1 NATO.....	11
1.1.1 Jak NATO bojuje s dezinformacemi?.....	11
1.1.2 Kritické pohledy na práci NATO.....	13
1.1.3 Dezinformační útoky proti NATO ve 20. století	14
1.1.4 Současné dezinformační útoky vůči NATO	15
1.1.5 Budoucnost boje s dezinformacemi	17
1.2 Armáda České republiky a dezinformace	17
1.2.1 Velitelství informačních a kybernetických sil (VeKySIO).....	18
1.2.2 vojenské zpravodajství.....	18
2 Dezinformační platformy v České republice	20
2.1 Syrovátkovo rozdělení dezinformačních webů	20
2.2 Sputnik Česká republika (cz.sputniknews.com)	21
2.2.1 Dezinformace na stránkách cz.sputniknews.com	22
2.3 Aeronet (AENews).....	23
2.3.1 Dezinformace na stránkách AENews	24
2.4 Parlamentní listy (parlamentnilisty.cz)	25
2.4.1 Dezinformace na stránkách Parlamentní listy	26
3 Metodologie	28
3.1 Obsahová analýza.....	28
3.2 Hypotézy	28
3.3 Proces výběru analyzovaných webů	29
3.4 Proces sběru dat.....	30
3.5 Kategorie proměnných a jejich hodnoty	30
4 Kvantitativní obsahová analýza	35

4. 1	Ověření hypotéz	41
4. 2	Srovnání webů parlamentnilisty.cz a cz.sputniknews.com	42
4. 3	Citovaní lidé	45
4. 3. 1	Jaroslav Štefec	45
4. 3. 2	Stanislav Mackovík.....	46
	Závěr	48
5	Zdroje a literatura.....	51
6	Přílohy.....	58

Úvod

Vojenství má v České republice a na Slovensku už přes sto let velké renomé, není se tudíž čemu divit, že jsou čeští vojáci tuzemskou veřejností vnímáni velmi pozitivně. To dokládají i průzkumy veřejného mínění, z nichž Armáda České republiky vychází jako jedna z nejdůvěryhodnějších institucí (Hanzlová, 2021). Pravidelně zde překonává i Policii České republiky či Poslaneckou sněmovnu. Názor společnosti se pak odráží v mainstreamových médiích, v nichž jsou o armádě málokdy články negativní. Pokud tato média armádu kritizují, články se týkají převážně předražených nákupů vojenského vybavení či trestných činů páchaných některými vojáky (Poborská, 2020).

Je ale možno tvrdit, že pohled alternativních webů na Armádu České republiky je stejně důležitý, ne-li důležitější. Zatímco mainstreamová média představují pevnou součást establishmentu, dezinformační média k ní vytvářejí názorový protiproud, přičemž přebírají názory lidí vyskytujících se spíše na okraji společnosti. Často se jedná o ty samé lidi, na jejichž existenci veřejnost zapomíná, dokud se nevyskytne nějaký společenský problém a protisystémoví politici jejich malé reprezentace nevyužijí k zisku ve volebních kláních. Proto je možné, že zatímco v očích většiny společnosti je armáda vnímána kladně, tyto alternativní weby ukazují opačný obraz, který odráží názory jejich čtenářů. Potřeba monitorování dezinformačních webů je tak nejen kvůli skutečnostem výše zmíněným, ale i kvůli momentální bezpečnostní situaci, palčivější než kdy dříve.

Ve své práci se zabývám obsahovou analýzou článků o Armádě České republiky (AČR), které vyšly na třech nejčtenějších dezinformačních webech jejichž celková návštěvnost dle webu similarweb.com dosahuje více než milionu měsíčně. Jmenovitě jde o aeronet.cz, cz.sputniknews.com a parlamentnilisty.cz, přičemž posledně jmenovaný web v tomto výzkumu vystupuje kvůli svému charakteru spíše jako určitý mezistupeň mezi dezinformačními a seriózními weby. Jako podklad pro analýzu budou sloužit články týkající se AČR z období mezi lednem 2020 a prosincem 2021. To umožňuje zachovat jistou aktuálnost této práce a zároveň zmíněné období pokrývá nejen boj s celosvětovou pandemií Covid-19, kde pomoc armády sehrála svou nezanedbatelnou roli, ale i odsun českých vojáků z Afghánistánu. Texty z výše zmíněných webů jsem třídila dle kategorií detailně popsaných ve třetí, metodologické kapitole a následně je analyzovala. Kvantitativní obsahová analýza byla k tomuto výzkumu vybrána jako nejvhodnější metoda, jelikož za dobu dvou let zmíněné weby publikovaly k mnou vybrané instituci

přes tři sta článků, které bylo třeba roztrždit do předem daných kategorií podle tématu, narativu a rubrik, v nichž se nacházely.

Hlavním cílem této práce je popsat a zprostředkovat náhled alternativních médií na Armádu České republiky, což může přispět k lepšímu zmapování české dezinformační a alternativní mediální scény. I přes zablokování těch největších webů, které proběhlo v únoru roku 2022, je třeba předpokládat, že nedojde ke ztrátě jejich důležitosti. Stále totiž existují možnosti, jak blokaci obejít. Zároveň mezi alternativními weby často dochází k přejímání článků, je tedy pravděpodobné, že narativy, jež se objevily v jednom z těchto médií, budou přebrány dalšími. Spolu s tím by výstupy z analýzy mohly poskytnout dílčí pomoc při prevenci a odvracení případných dezinformačních kampaní v oblasti bezpečnosti České republiky.

Hypotézy v této práci vycházejí z povahy fungování dezinformačních médií. Jestliže totiž víme, že narativ mainstreamových médií odpovídá názorům většinové společnosti – tedy že Armádu České republiky popisují především v pozitivním či alespoň neutrálním světle – lze jako hlavní hypotézu stanovit, že „Dezinformační média budou o Armádě České republiky informovat převážně negativně“ (H1). Další, doplňující hypotéza se také zabývá pohledem dezinformačních webů na tuzemskou armádu, i když z jiného hlediska. Říká, že „Nejčastějším tématem v člancích bude Severoatlantická aliance (NATO), přičemž tyto články budou mít nejvíce negativní vyznění“ (H2).

V první polovině teoretické části práce se zabývám tím, jaký mají podle současných výzkumů dezinformace dopad na demokratické systémy a zda mohou způsobovat hrozbu pro demokracii. Dále se zde zaměřím na představení NATO a jeho boje s dezinformacemi. Uvedu příklady falešných zpráv, se kterými se muselo za dobu své existence potýkat. Jelikož je ČR členským státem NATO, dezinformace proti této organizaci se nepřímo dotýkají i příslušníků Armády České republiky. Na konci zmíním samotnou AČR a které její složky s dezinformacemi bojují.

Ve druhé kapitole teoretického rámce přiblížím vybraná dezinformační média a jejich fungování. Podívám se na jejich vznik, důvody jejich zařazení mezi dezinformační weby a představím problematiku jejich vlastnictví. Pokud s médiem proběhl soud, bude to v této části zmíněno.

Odborná literatura se již zabývala vztahem dezinformací a demokracie velmi dopodrobna – z toho důvodu tak tato práce zmíněné téma přibližuje jen na několika stranách. Hlavní teoretická východiska pro tuto část práce vycházejí z knihy *Disinformation as a Threat to Deliberative Democracy* a úvodu publikace *Disinformation and Digital Media as a Challenge for Democracy*. Oba tyto texty vznikly v posledních dvou letech a nejlépe tak reflektují aktuální výzkumy v této oblasti. V problematice ruských dezinformací mi byl nejvíce nápomocný článek *Russian Propaganda Efforts in the Baltics and the Wider Region*, který akce ruských dezinformátorů rozsáhle mapuje a popisuje jejich taktiky. V části, která se zabývá Severoatlantickou aliancí, byl mým hlavním zdrojem samotný web NATO. Česká literatura se problémům dezinformací ve spojení s demokratickými institucemi věnuje pouze okrajově, proto se má práce opírá o teoretiky zejména z anglofonního světa.

Pro část o českých dezinformačních webech bylo mým nejdůležitějším pramenem dílo *Informační válka na internetu*, do kterého přispíval za Českou republiku Jonáš Syrovátka. Z českých pramenů svou výzkumnou část opírám o bakalářskou práci Anny Poborské napsanou v roce 2020 „*Mediální obraz AČR ve vybraných českých denících v letech 2005–2018*“, která se zabývala také Armádou České republiky, avšak z pohledu seriózních médií.

1 Bezpečnostní hrozby působení dezinformací: dezinformace a instituce

Dezinformace představují jednu z nejdůležitějších zbraní propagandistických kampaní, a to jak vnitrostátních, tak těch, které pochází ze zahraničí. Často se jedná o směs skutečnosti a lži, která je pro příjemce snáze přijatelná než zcela vyfabulovaný příběh. Řadí se sem pozměněné fotky a videa, tzv. „fake news“ (University Libraries), falešné zdroje informací a v širším smyslu i tzv. „boty“, tedy automatizované účty šířící požadovanou zprávu (BBC, nedatováno; Broad, 2021).

Smyslené zprávy samozřejmě nejsou historicky nic nového – už od starověku jsou známy případy záměrného zmatení nepřítele pomocí podsouvání nepravdivých zpráv. S rozšířením internetu, kde se stírá rozdíl mezi producentem a konzumentem zprávy, je však šíření falešných informací jednodušší než kdy dříve, zvláště když o událostech často referují dezinformátoři dříve než legitimní zdroje (Andriukaitis, 2020). K tomu přispívá i volba uživatelů sociálních sítí, kteří si raději přečtou a sdílí obsah, jenž je emotivní. Ten se pak dostane mezi více lidí než jeho možná oprava (Vojenské zpravodajství Ministerstva obrany, 2020, str. 11). Studie zveřejněná v časopise *Science* dokonce ukazuje, že nepravdivá zpráva má tendence se šířit na Twitteru rychleji, než ta z ověřených zdrojů (Vosoughi, Roy, & Aral, 2018). Dnešní doba je navíc úzce specializovaná, takže většina populace nemá možnost rozumět všem novým informacím, což dále usnadňuje šíření nepravdivých informací.

Největší dopad mají dezinformace v dobách krize či zvýšeného politického napětí, jelikož právě tehdy je nejvyšší ochota společnosti věřit jakýmkoliv zprávám a dále je šířit (Vojenské zpravodajství Ministerstva obrany, 2020, str. 10). Úspěch tvůrců a šířitelů dezinformací zároveň nestaví na originalitě (právě naopak často dochází k recyklaci informací a zpráv z různých zemí), ale na neustálém opakování určitého, nejlépe citově podbarveného, narativu¹ a jeho postupném přijetí publikem (Andriukaitis, 2020, str. 2).

Spouštěčem pro důkladnější zkoumání fenoménu se staly americké prezidentské volby roku 2016, během nichž se objevilo do té doby bezprecedentní množství útoků falešných zpráv a dezinformací, jež podle studií mohly dopomoci k vítězství

¹ Typickým příkladem by mohlo být použití narativu „fašismu“ jako strašáka, nad nímž Rusko už jednou zvítězilo, takže před ním svět mohou ochránit znovu.

republikánskému kandidátovi Donaldu Trumpovi (Gentzkow & Allcott, 2017). Spousta ze zmíněných studií zdůrazňuje, že pro správné fungování demokracie se musí celá společnost shodnout na stejném výchozím základu. Pokud ale existuje několik „pravd“ zároveň a lidé jsou ve virtuálním prostoru rozděleni do několika navzájem neproniknutelných prostorů, politika „...přestává být cvičením společenského přesvědčování a tolerance a propadá se do procesu nekonečné partizánské manipulace a polarizace“ (Shea, 2021, str. vi). Tento problém dále zhoršují někteří politici, kteří představitele tradičních médií demonizují jako „nepřítele lidu“.

Dezinformace mohou demokratický proces ovlivnit buď snahou o změnu výsledku voleb nebo právě postupným podkopáváním renomé institucí (McKay & Tenove, 2021). Mnoho autorů první výše popsany způsob dnes už nepovažuje za tak velkou hrozbu, za kterou byl pokládán dříve. Pro dezinformační kampaně totiž často nepředstavuje ovlivnění voleb primární cíl, navíc voliči často nedají na kampaně a volí podle zažitých vzorců (McKay & Tenove, 2021, str. 1). Instituce jsou jako cíl daleko zajímavější, jelikož právě na nich liberální demokracie stojí. Nedůvěru vůči nim lze mezi obyvatelstvem šířit dvěma způsoby – buď právě přímým útokem proti nim, nebo vytvořením jejich imitací na sociálních sítích, přičemž skrze ně pak šíří falešná vyjádření (Broad, 2021).

Dezinformace tedy mohou být jednou z příčin širšímu rozkolu ve společnosti, kdy například mohou vytvářet dojem, že určitá idea má mezi obyvateli státu větší podporu než doopravdy (Broniatowski, a další, 2018, str. 1). Mohou také přispět ke zpochybnění autorit. Britská vláda v tomto smyslu varuje, že zde existuje „opravdová hrozba, že nepřátelští představitelé používají online dezinformace k podkopání našich demokratických hodnot a principů“. (United Kingdom Parliament, 2020).

Jak je zřejmé z předchozích řádků, Armáda České republiky není jedinou institucí, na kterou směřují dezinformační útoky. Na následujících stranách proto přiblížím, jak s dezinformacemi bojuje mezinárodní instituce, která má k tuzemské armádě svou povahou nejbliže – Severoatlantická aliance (NATO).

1.1 NATO

NATO se v dnešní době ukazuje čím dál víc jako klíčový partner České republiky v oblasti zahraniční a obranné. Vzhledem k tomu, že Armáda České republiky je nedílnou součástí Severoatlantické aliance, je důležité se podívat, jakým dezinformacím čelí a jak s nimi bojuje právě tato mezinárodní organizace.

V roce 2018 fenomén dezinformací účastníci summitu NATO v Bruselu označili za jednu z největších hrozeb, když uvedli, že „...čelíme hybridním výzvám, které zahrnují dezinformační kampaně a zákeřné kyberútoky“ (NATO, 2018). Na zmíněném setkání došlo k vytyčení cílů v kybernetickém prostoru, kde by NATO mělo být stejně efektivní jako na zemi, na moři či ve vzduchu. Těmto cílům odpovídá i boj s dezinformacemi, rozebraný v následující podkapitole.

1.1.1 Jak NATO bojuje s dezinformacemi?

Na svých oficiálních stránkách zveřejnila Severoatlantická aliance detailní článek na téma dezinformací. Ten se sice v lednu 2022, kdy byla tato kapitola psána, zaměřoval spíše na pandemickou situaci, avšak zde uvedené principy boje s falešnými zprávami a dezinformacemi se dají aplikovat i pro potřeby této práce. Samo NATO svůj přístup popisuje jako „Understand and Engage“, což by se dalo přeložit jako „Porozuměj a zapoj se“ (NATO, 2020).

Pod „porozuměj“ spadají akce Hodnocení informačního prostředí, což je organizace pod záštitou NATO, která má na starosti získávání, shromažďování a analýzu všech zpráv (tedy i těch nepravdivých), jež se jakkoliv týkají misí Severoatlantické aliance. Probíhá zde tedy snaha o určení původu zprávy a toho, v jakém prostředí vznikla. Zároveň zde dochází ke stanovení pravdivosti textu a nalezení případných protiargumentů.

Pod pojmem „zapoj se“ se skrývá aplikování analýzy, která proběhla v předchozím kroku. Ta je použita ke strategické komunikaci v místech, jež jsou pro boj s dezinformacemi klíčová. Tento druh komunikace je založen na faktech a je velice dobře koordinován se spojenci. V Severoatlantické alianci se jí věnuje několik složek. Tu hlavní představuje NATO Strategic Communications Centre of Excellence, sídlící v Rize, jehož součástí Česká republika momentálně není (NATO Strategic Communications Centre of

Excellence, nedatováno). V Kanadě se zase zabývá strategickou komunikací s veřejností Centre for Disinformation Studies, jež je součástí kanadské pobočky NATO.

V roce 2019 Severoatlantická aliance zřídila speciální organizaci Information Environment Assessment Capability (IEA), která má za úkol monitorovat zprávy na webu, a to ať ty proti- nebo proNATO. Tato aktivita by měla pomoci nejen s brzkým odhalováním možných hybridních hrozeb, ale i s lepší strategickou komunikací hlavních představitelů NATO. Plného rozvinutí svých schopností by měla dosáhnout v průběhu roku 2022 (NATO Allied Command Transformation, 2020).

Téma boje s dezinformacemi se objevuje i na oficiálním YouTube kanále Severoatlantické aliance (NATO, 2021). Taktika představená ve videích zde nahraných rozšiřuje výše zmíněné „Understand and engage“. Spočívá v následujících čtyřech bodech:

1. Transparentnost a šíření pravdivých informací, aby nemohlo dojít k obvinění NATO z utajování zpráv před veřejností.
2. V případě zachycení lživého příběhu se ho snažit vyvrátit podleustru dodaného odborníky.
3. Spolupracovat s dalšími mezinárodními institucemi jako je Organizace spojených národů či Evropská unie, které jim v tomto boji pomáhají.
4. Posilovat své vztahy s médii, které dostanou od NATO odpověď na všechny otázky.

NATO ve svém článku uvádí jako příklad dezinformátorů ruská státem kontrolovaná média (jako je například televizní síť Russia Today nebo informační agentura Sputnik, jíž se tato práce bude věnovat v druhé polovině teoretické části). Podle autorů zmíněného textu totiž tato média „...používají zároveň pravdivé a lživé prvky, které obcházejí filtr lidí, jenž jim pomáhá detekovat dezinformace“. Rusko dále „používá falešné nebo automatizované účty za účelem zdůrazněn příběhů na sociálních médiích a blozích“ (NATO, 2020). Toto tvrzení podporují i další články (Broniatowski, a další, 2018) (Andriukaitis, 2020).

Na stránkách Severoatlantické aliance můžeme z tohoto důvodu objevit rubriku „NATO – Russia. Setting the record straight“, která se zaměřuje právě na vztah mezi těmito subjekty. V jednotlivých rubrikách najdeme texty, které rozebírají historii, summity či jež popisují tento bilaterální vztah. Dále zde najdeme pasáž ohledně pěti největších mýtů, které se nějak dotýkají vztahů mezi Severoatlantickou aliancí a Ruskou federací, kde dochází k jejich uvedení na pravou míru. Tato sekce je krom angličtiny přístupná ještě v dalších jazycích – konkrétně ve francouzštině, ruštině a ukrajinštině. Mýty jsou pravidelně aktualizovány tak, aby pokaždé ukazovaly nejnovější vyvrácení nepravdivých zpráv. V době psaní této práce, tedy na konci ledna, se zde mýty týkaly přístupu Severoatlantické organizace k Ukrajině a celkového hlavně charakteru Severoatlantické aliance, který má být podle některých článků ofenzivní (NATO, 2022).

1. 1. 2 Kritické pohledy na práci NATO

Akademických článků, které by se dívaly kriticky na postup NATO proti dezinformacím, není mnoho. Pokud se tím někdo z anglosaského tábora zabývá, často spíš upozorňuje na to, jak Moskva může některé kroky Severoatlantické aliance interpretovat, než aby rozebíral jeho chyby v této oblasti. Článek od Richarda Sokolského například poukazuje na to, že náš strach z kybernetické války ze strany Ruska má svůj ekvivalent i ze strany Ruské federace. Zde se kroky NATO interpretují jako propagace demokracie v Rusku i v sousedních zemích, ke které se údajně přidává například podpora protivládních hnutí². Tyto akce může ruská strana vnímat jako provokaci, na níž musí preventivně odpovědět (Sokolsky, 2017).

Jeden z mála akademických článků poukazujících na možné chyby Severoatlantické aliance pochází z Ruska. V textu „Současná strategie kyberbezpečnosti a kyberobrany NATO („Современные стратегии кибербезопасности и киберобороны НАТО“) popisuje Andrej Manoilo možné zneužití výsadního postavení, které mají Spojené státy americké. Jejich legislativa totiž v celé řadě případů fakticky prezentuje internet jako americké výsostné území, USA tudíž mají možnost vyžádat si jakákoliv data od amerických firem, i když nejsou ukládána na americkém území. Vydání dat se může dít i bez vědomí státu, na jehož území se datacentra nachází.

² Zdokumentováno například zde: https://nvo.ng.ru/nvo/2016-04-22/1_nato.html

Manoilův článek se dále opírá o teze, které najdeme přímo na oficiálních stránkách NATO. Podle nich „protivníci (Severoatlantické aliance) operují nepřetržitě pod prahem možného ozbrojeného konfliktu, aby oslabili instituce a získali strategické výhody“, tudíž by mělo NATO pro dorovnání sil dělat to samé, co zmínění protivníci (Brent, 2019). Někteří členové se také snaží pomocí veřejného přisuzování kybernetické aktivity určitému státnímu celku změnit chování údajného útočníka (tamtéž). USA se navíc dle Manoilova snaží vyvinout nástroj, pomocí něž by mohly vést dezinformační válku proti ruským elitám. – „K vytvoření rozkolu mezi vedením země a okolními elitními klany má (USA) využít takový nástroj vlivu, jakým jsou dezinformace, jejichž hlavním úkolem je vnést nesoulad do práce ruského vedení“ (Nakashima, 2019). Text, který autor cituje, nicméně uvádí, že k naplnění tohoto scénáře dojde, jen pokud se prokážou ruské vlivy na prezidentské volby roku 2020.

Hlavní bod Manoilovy kritiky se však dotýká Nuclear Posture Review³, které zastával Donald Trump. Spojené státy mohou podle tohoto dokumentu použít vojenskou sílu včetně nukleárních zbraní vůči státu, jež údajně provádí kybernetické útoky (či dezinformační kampaně, jež sem svou povahou spadají) namířené proti Spojeným státům či jejich partnerům (Weiner & Sagan, 2021). Autor přitom zmiňuje, že (dle jeho slov „údajně“) útoky na americké volby v roce 2016 nejsou dostatečně podloženy, a už vůbec ne natolik, aby za to byla země, ze které pocházejí, vybombardována (Manoilo, 2020).

1. 1. 3 Dezinformační útoky proti NATO ve 20. století

Samozřejmě Rusko není jediný stát, který se pokouší (či historicky pokoušel) zdiskreditovat Severoatlantickou alianci. Ta takovým snahám za 73 let své existence čelila hned několikrát. Informační kampaň proti ní vedla například Jugoslávie pod vedením prezidenta Miloševića v 90. letech, a v poslední době můžeme podobné snahy spatřovat i u afghánského hnutí Taliban. Nejčastějším šířitelem dezinformací o NATO však historicky byl Sovětský svaz (SSSR) (Maronkova, 2017).

Akce, s jejichž pomocí mělo být ovlivňováno světové dění, se nazývaly „Aktivní politika“, přičemž tento název (zažitý dnes pro ruské akce) přežívá do dnešního dne (Hamre, 2018). Pro dosažení svých cílů používali Sověti několik zbraní – propagandu,

³ Shrnutí americké nukleární politiky, strategie a postavení sil, které sepisuje každý prezident Spojených států

sabotáž či dokonce likvidaci politických oponentů (Darczewska & Żochowski, 2017, str. 5). Slovy bývalého sovětského generála Olega Kalugina – „Srdcem a duší sovětských zpravodajských služeb byla podvratná činnost ... aktivní politika pro oslabení západu, vražení klínů do aliancí západního společenství všeho druhu, zejména NATO, a k rozsévání neshod mezi spojenci...“ (CNN, 1998).

Dezinformace byly často zveřejňovány v tiskovinách spřátelených se sovětským režimem s tím, že podle předpokladů sovětské tajné služby KGB (Výbor státní bezpečnosti) měly tuto zprávu zachytit západní média, přičemž pro zvýšení její kredibility sovětské úřady přistupovaly i k falšování s ní spojených důkazů (Kux, 1985, str. 23). SSSR svou propagandu šířil i tím, že ji přímo předkládal západním médiím. Vzhledem k tomu, že přístup západních novinářů k takovým zprávám byl značně omezen, často tato sovětská stanoviska přebírali, čímž SSSR umožňovali nechávat se vykreslovat jako entita bránící se útokům ze Západu (Sorrels, 1983, str. 9).

1. 1. 4 Současné dezinformační útoky vůči NATO

Dle slyšení před Výborem pro zahraniční věci ve Sněmovně reprezentantů Spojených států amerických z roku 2017 se celé NATO ocitá pod soustavnými útoky trollů z Ruské federace. Ta se snaží o narušení vztahů v rámci aliance a snížení její podpory ze strany obyvatelstva členských států, aby zvýšila svou moc (U.S. GOVERNMENT PUBLISHING OFFICE, 2017, str. 2). Je pravdou, že dezinformace, jejichž původ se více či méně zřetelně dá spojit s Ruskou federací, jsou minimálně na území někdejších socialistických států nejčastější a svou silou největší (Andriukaitis, 2020, str. 4). Jeden z posledních a nejrozsáhlejších případů jejich šíření byl zaznamenán mezi 20. a 21. dubnem 2020, kdy zároveň proběhly tři organizované útoky proti přítomnosti vojsk NATO v pobaltských státech a Polsku.

1) Na sociálních sítích se objevil dopis napsaný špatnou angličtinou, který měl údajně zaslat generální tajemník NATO Jens Stoltenberg litevskému ministru obrany a tamním médiím a jenž obsahoval informaci o plánovaném stáhnutí vojsk Severoatlantické aliance ze země. Litevský ministr obrany Raimundas Karoblis k tomu tehdy dodal, že „fake news jako tyto jsou zaměřeny na zasetí nedůvěry mezi partnery aliance“ (Ministry of National Defence Republic of Lithuania, 2020).

2) Paralelně se objevil další padělaný dopis, jehož autorem tentokrát měl být polský generál a adresáty špičky polské armády a který měl kritizovat americké vojáky a tehdy pořádané cvičení DEFENDER-Europe 20. Podle textu dopisu měla nastávat éra americké okupace a zároveň také „pod nynější vládou zažívá znovuzrození ideologie fašismu, která kdysi měla za následek smrt 6 milionů Poláků“ (Konkret24, 2020).

3) Do třetice se objevila dezinformace, podle níž za výskyt koronaviru v Lotyšsku mohli kanadští vojáci, kteří se na litevském území nacházeli během cvičení Steel Brawler, jež pořádalo NATO. Tuto zvěst Severoatlantická aliance velice rychle vyvrátila, jelikož vojáci museli setrvat na základně právě proto, aby nepřišli do kontaktu s civilním obyvatelstvem (NATO, 2020).

Tytéž obavy týkající se nákazy COVID-19 prezentovalo Rusko i v případě již zmíněného cvičení DEFENDER-Europe 20 a to i přes to, že v tomto případě došlo k výrazné redukci jeho účastníků. Samotná Ruská federace ale zatím provádělo cvičení stejně jako roky před tím (Rainsford, 2020).

Cvičení Steel Brawler, zmíněného v třetím případě, se týkal rovněž článek Sputniku, podle nějž „série provokativních cvičení aliance zvyšuje pravděpodobnost vzniku mimořádných situací“, a proto musí Rusko a Bělorusko „posilovat společný obranný prostor a vytvářet bezpečnostní mechanismy“. Zmíněný článek také připomíná možnost nasazení jaderných zbraní ze strany Ruska, pokud se bude cítit ohroženo (Chrolenko, 2020).

Ruská federace však není jediným státem, který prezentuje zavádějící či přímo falešné informace proti Severoatlantické alianci. Čínská lidová republika (ČLR) v roce 2020 svalovala vinu za pandemii koronaviru na ostatní aktéry politického dění, včetně NATO a jednotlivé členské státy. Dle tweetu čínských státních novin Global Times Covid-19 vznikl v Itálii (Global Times, 2020). Ve prospěch této teorie sice mluví jedna studie, která datuje nálezy Covidu-19 v Itálii už do roku 2019⁴, avšak ta v době psaní této

⁴ Tato studie proběhnuvše v roce 2021 posbírala vzorky od 156 lidí, kteří měli určité kožní projevy.

Vzorky byly posbírány mezi lety 2019 až 2021 –

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3883274

Další důvody, proč je tato studie problematická, je možné naléznout zde –

<https://www.wired.com/story/flawed-covid-19-origin-theory-italy/>

bakalářské práce dosud neprošla recenzním řízením, a i sami její autoři připouští, že její výsledky mohou být chybné.

Paralelně s prvním nařčením mluvčí čínského ministerstva zahraniční uvedl, že virus do Wu-chanu přinesli američtí vojáci a že Covid-19 už nějakou dobu v USA koloval (Zhao, 2020), (Zhao, 2020). K tomuto tvrzení ale neexistují žádné důkazy, naopak většina vyšetřovatelů se shoduje na tom, že virus vznikl v Číně, ať už přenosem viru od infikovaného zvířete či při výzkumech v místní laboratoři (Office of the Director of National Intelligence, 2021).

1. 1. 5 Budoucnost boje s dezinformacemi

I přes veškeré výše popsané způsoby boje s dezinformační scénou NATO stále hledá způsoby pro zlepšení. Jedním z nich je vynalezení lepších prostředků na samotné rozpoznávání falešných zpráv. Na několika univerzitách už probíhají práce na algoritmu, jenž by dokázal odhalit ve zprávách emoce, které jsou často průvozním projevem dezinformace. Tím by se dal menší prostor lidské chybě či svévůli, kdy je jako „fake news“ označena pravdivá zpráva z ideologicky nepřátelského tábora. Velice důležitým krokem je však i zpomalení šíření falešných zpráv a dezinformací, přičemž navržený přístup by měl být efektivnější než dnes často praktikované mazání takových příspěvků.

V praxi by se tak jednalo například o implementaci pauz mezi komentáři, které by mohl uživatel napsat, či zpráv, jež by uživatele před sdílením upozorňovaly na možné dopady této akce. Autor článku argumentuje pro tyto návrhy tím, že pro západní společnost je otevřený trh s informacemi velice důležitý, stejně jako svobodná výměna názorů. Možné uzavření tohoto trhu by mohlo vyústit v odmítnutí Severoatlantické aliance částí společnosti v jednotlivých členských státech, jelikož ta se bude cítit vynechána z veřejného dialogu. Jednotlivé státy by proto dostaly možnost zvolit si, jaké konkrétní prostředky z výše navržených implementují (Johns Hopkins University, 2021).

1. 2 Armáda České republiky a dezinformace

Na rozdíl od mnoha západních států v tuzemsku neexistuje státní organizace, která by komplexně monitorovala zahraniční informační operace i domácí dezinformace a zároveň fungovala napříč státní správou (Ehl, 2022). Jen v rámci vládních a armádních

struktur existuje aktérů na tomto poli několik. Pod vládou České republiky se nachází post vládního zmocněnce pro oblast médií a dezinformací, který zastává Michal Klíma, zároveň jí odpovídá Bezpečnostní informační služba, jež je samostatným státním úřadem. Pod záštitou ministerstva vnitra dále operuje Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám, na ministerstvu obrany funguje Vojenské zpravodajství a Armáda České republiky má ve svých strukturách zahrnuto Velitelství informačních a kybernetických sil. Na následujících řádcích se blíže podíváme na dvě poslední jmenované instituce.

1. 2. 1 Velitelství informačních a kybernetických sil (VeKySIO)

Velitelství informačních a kybernetických sil je nejmladší součástí taktické úrovně AČR, kam dále náleží Pozemní a Vzdušné síly a Velitelství teritoria. Vzniklo jako reakce na potřeby armády v dnešní digitalizované době, jelikož se nyní operace často přesouvají do kyberprostoru. „V tom okamžiku si armáda uvědomila, že když se tam mají plánovat a vést operace, tak pro to potřebujete specificky vyčleněné a vycvičené vojáky“ (Samek, 2021). Práci a reporty VeKySIO kontroluje částečně Národní ústav pro kybernetickou bezpečnost, částečně se zodpovídá i Národnímu bezpečnostnímu úřadu (Armáda České republiky, 2021).

Úkolem VeKySIO je především řízení operací Armády České republiky v kyberprostoru a to v tuzemsku i na zahraničních misích. Ochraňují například citlivá data, která by se jinak mohla stát cílem útoku a mohla by být zneužita, či sítě, které spojují jednotlivé armádní stroje. Mají také na starosti strategickou komunikaci AČR, a to i na sociálních sítích. Podporují ochranu před kybernetickými, informačními a hybridními hrozbami, kam právě spadají i dezinformační útoky, které však nejsou hlavní doménou VeKySIO (Poncarová, 2020).

1. 2. 2 Vojenské zpravodajství

Jedná se o ozbrojenou zpravodajskou službu České republiky spadající přímo pod ministerstvo vnitra. Spojuje rozvědnou i kontrarozvědnou činnost, monitoruje tedy situaci jak v tuzemsku, tak za hranicemi. Zadávat úkoly mu může vláda, prezident (s vědomím vlády) a ministr obrany. Na úkolech často spolupracuje právě s výše zmíněným VeKySIO, zároveň však i s mezinárodními institucemi (například s NATO).

Podle oficiálních webových stránek organizace je hlavním a základním úkolem Vojenského zpravodajství získávání, shromažďování a vyhodnocování informací, které jsou důležité pro obranu České republiky. Sbírá tedy informace o možných skutcích či záměrech, jež by mohly ohrozit utajované skutečnosti a jež jsou namířené proti tuzemské obraně (tedy i dezinformace), zároveň však monitoruje i činnosti cizí zpravodajské služby týkající se obrany (Vojenské zpravodajství, nedatováno).

2 Dezinformační platformy v České republice

Jak jsem nastínila v úvodní části, vybrala jsem pro tuto práci webové stránky, které jsou nejčtenější mezi médii, jež mainstreamový narativ označuje jako dezinformační – jedná se o platformy cz.sputniknews.com, aeronet.cz a parlamentnilisty.cz.

Weby, jež jsou označovány jako dezinformační, mají několik společných znaků – často absentuje jakýkoliv redakční kodex, který by vymezoval, jaké náležitosti by měly mít zveřejněné články. Jejich provozovatel a autoři obsahu zde buď nejsou uvedeni, nebo jsou smyšlení. Dle společnosti Seznam.cz také tyto platformy neoddělují názory či komentáře od zpravodajství, a jejich obsah je v rozporu s fakty či poskytuje zavádějící informace. Obsah stránek by také neměl bez právního důvodu dehonestovat osoby či další subjekty (Králík, 2017). Jediný z výše uvedených webů, který disponuje etickým kodexem a nesplňuje nastíněné podmínky, jsou Parlamentní listy, což ukazuje jejich výjimečný charakter v této analýze (dále popsany níže) a poněkud diskutabilní zařazení mezi dezinformační weby. Nicméně vzhledem k tomu, že široká veřejnost chápe Parlamentní listy jako „alternativní“ web a že splňují podmínku vysoké návštěvnosti, byly do analýzy zahrnuty.

Veškeré analytické informace o daných webech pocházejí z webu similarweb.com, který zdarma nabízí například sledování provozu na webových stránkách či data, z nichž lze určit, z jakých sociálních sítí na danou stránku uživatelé přistupují nejčastěji. Zmíněná data sice nejsou zcela přesná, nicméně jedná se o nejkvalitnější bezplatně dostupný nástroj, z něž jdou získat.

2.1 Syrovátkovo rozdělení dezinformačních webů

Pro lepší pochopení jednotlivých médií, která budu analyzovat, je třeba je utřídit do jednotlivých kategorií. Pro tuto práci se nejlépe hodí dělení českých dezinformačních platform od Jonáše Syrovátky, který je autorem české části sbírky „Informační válka na internetu“. Zde se zdroje dezinformací dělí do 5 skupin:

Konspirační weby, jejichž znakem je spíše nižší počet napsaných příspěvků, maximálně do deseti týdně. Články bývají citově zabarvené, občas až vulgární, k vyvolání emocí používají i sugestivní obrázky. Podobně emotivní jsou i jejich titulky,

kteřé mohou dosahovat délky několika řádků. Vzhledem ke své povaze nejsou tak navštěvované jako platformy ve zbylých kategoriích, mají jasné daný okruh čtenářstva. Typickým příkladem média patřícího do této kategorie jsou weby Aeronet.cz⁵ či Protiproud.cz (Srovátka, 2017, str. 4).

Alternativní média jsou ze všech kategorií nejpodobnější mainstreamovým zpravodajským portálům – je zde patrná snaha oddělovat zpravodajství a názory a čtenář zde nalezne odkazy na oficiální zdroje. Stejně je také to, že zpravodajství odráží aktuální dění a používá citově nezabarvený (či alespoň ne vyloženě explicitní) jazyk. Při bližším pohledu je však zřejmé, že zpravodajství těchto médií je často nevyvážené a akcentuje témata, která mohou být vnímána tradičními zpravodajskými weby jako příliš kontroverzní. Nejznámějšími platformami, jež spadají do této kategorie, je kromě zde analyzovaného webu cz.sputniknews.com i AC24.cz (Srovátka, 2017, str. 5).

„**Bridge médií**“ myslíme ty servery, jež se již nějakým způsobem etablovaly v mediálním hlavním proudu a nyní představují přechod mezi mainstreamovými a dezinformačními weby, a to i počtem čtenářů, který se blíží klasickým zpravodajským webům. Mezi hlavní znaky takového média patří zavádějící titulky a prostor pro vyjádření široké škály názorů, tedy i těch „konspiračních“. Občas se zde může vyskytnout i emocionální článek, avšak není to časté. Na rozdíl od webů v ostatních kategoriích bridge média uvádějí autory svých článků stejně jako kompletní redakci. Dominantním bridge médiem v České republice je webová stránka ParlamentníListy.cz. Přestože se jim podařilo obhájit své místo v českém mediálním prostoru, pod jejich doménou fungovaly do zablokování v únoru 2022 weby šířící dezinformační narativy EUportal.cz či EUarabia.cz (Srovátka, 2017, str. 6).

Posledními dvěma kategoriemi jsou **facebookové stránky** a **YouTube kanály**. Jejich důležitost se odvíjí od aktivity čtenářů/diváků, která může jejich obsah šířit mezi podobně smýšlející komunitu (Srovátka, 2017, stránky 6-8).

2. 2 **Sputnik Česká republika (cz.sputniknews.com)**

Sputnik, jenž vznikl v roce 2014, je dle svých vlastních slov informační agentura, která produkuje hlavně zpravodajství na internetových portálech a stránkách na sociálních

⁵ Dnes aeronet.news

sítích. Mimo to ještě spravuje multimediální tisková centra, rádia a mobilní aplikace. Jejich hlavní kancelář je v Moskvě, ale v zemích po celém světě se nachází menší, regionální kanceláře. Tomu také odpovídá více než třicet jazyků, v nichž Sputnik své zpravodajství zveřejňuje (Sputnik, nedatováno). Agentura Sputnik za své fotografie získala několik ocenění včetně World Press Photo (Melnikov). Jeho vlastníkem je Ruská federace, která ho i financuje (ČTK, 2022). Dle Bezpečnostní informační služby ČR představují Moskvou placena média jako právě Sputnik jeden z hlavních nástrojů hybridní války. Šíří manipulativní obsah a napadají legitimitu demokratického procesu (mas, 2019).

Přímo na hlavní stránce českého vydání Sputniku můžeme najít rozcestník na několik záložek. Jmenovitě se jedná o „Zprávy ze světa“, „Česko“, „Slovensko“, „Názory“, „Věda a technologie“, „Zdraví“, „Celebrity“ a „Multimédia“. Obsahově se web zaměřuje hlavně na světovou politiku a ekonomiku. V rubrice „Zprávy ze světa“ je většina článků věnována Ruské federaci, přičemž ta je zde vykreslena pozitivně ve směru technologického pokroku a celkové síly, zároveň je však v tomto zpravodajství možno naleznout narativ vykreslující Rusko jako oběť.

2. 2. 1 Dezinformace na stránkách cz.sputniknews.com

Sputnik produkuje dezinformace jen v omezené míře, spíše se snaží působit na čtenáře proruskými narativy a nevyrovnaným zpravodajstvím. Následující příklady tak nepřibližují dezinformace jako takové, ale spíše ilustrují způsob, jak Sputnik pracuje s informacemi.

18. 2. 2019 tak kupříkladu tento web zveřejnil článek s titulkem „Ťok: Chcete více dálnic? Tak je vaše chyba, že jezdíte vlakem“, odkazující na tweet tehdejšího ministra dopravy.⁶ Účet, který tweet zveřejnil, však nepatřil pravému Danu Ťokovi, byl to tedy tzv. parodický účet, přičemž tuto informaci dokonce uváděl v popisku svého profilu (Voříšek, 2019) (Sputnik, 2019).

⁶ Tweet „Čím víc budeme používat dálnice, tím více vám jich postavíme. Je vaše chyba, že jezdíte vlakem. Takhle se nevyplatí dálnice stavět. Můžete si za to sami“ představoval narážku na prohlášení tehdejší ministryně průmyslu a obchodu Marty Novákové: „Když budete prostě někomu pořad dokola opakovat: máme drahá data, máme drahá data, tak co uděláte, tak vezmete mobil, tak se nepřipojíte na internet přes data, ale budete hledat volnou wifinu. A tady jsme u toho. Čím méně se těch dat používá, protože se jim vyhýbáme, tak tím nepřispíváme k tomu, aby byla levnější.“

Internetovému médiu Sputnik (a tedy i jeho zde analyzované české pobočce) a stanici Russia Today bylo v souvislosti s ruskou agresí proti Ukrajině dne 28. února 2022 zakázáno provozování činnosti na území Evropské unie. Dle slov šéfky Evropské komise: „...už nebudou moci dál šířit lži, aby ospravedlnily Putinovu válku a zasévaly rozkol v unii“ (ČTK, 2022). Na aktuální webovou stránku cz.sputniknews.com se tak momentálně čtenáři dostanou pouze přes VPN adresu, pokud si zvolí virtuální umístění mimo Evropskou unii. K většině článků staršího data se lze dostat také pomocí internetového nástroje „Internet archive“, který má za cíl archivovat co nejvíce webových stránek.

2.3 Aeronet (AENews)

Aeronet, celým názvem AENews čili American European News, vystupuje jako nezávislý zpravodajský portál podávající informace z alternativních zdrojů. Samotná doména byla zaregistrována už roku 2001, nynější podobu však začala získávat až v roce 2014, tedy krátce po anexi Krymu Ruskou federací (Kundra, 2015). Dle Surovátkovy analýzy můžeme tento web označit svou povahou za konspirační. Na rozdíl od jiných dezinformačních webů Aeronet často publikuje antisemitský obsah (Federace židovských obcí v České republice, 2021, str. 18).

Obsah AENews je dle slov uvedených na jeho stránkách „připravovaný českými a slovenskými krajany žijícími v Holandsku, Rusku a USA“. Na svůj provoz web každý měsíc vybírá částku 1290 eur, tedy v přepočtu kolem 25 tisíc korun. Redakce může po schválení údajně otisknout článek každému, kdo jí pošle text na vhodné téma, nicméně v současnosti je pod většinou článků podepsán zdejší šéfredaktor VK, tedy „Vedoucí kolotoče“. Jeho totožnost není nikde uvedena. Sídlo redakce se dle informací uvedených na stránkách mělo dříve nacházet v nizozemském Eindhovenu, v současnosti jako svou adresu web uvádí newyorskou Trump Tower.

Stejně jako není zřejmá totožnost Vedoucího kolotoče, neuvádí web ani jméno člověka, který doménu Aeronet vlastní. Jeho identitu se však podařilo vypátrat Reportérům ČT, podle jejichž zjištění za AENews stojí na Slovensku žijící Čech Marek Pešl. Ten byl dle svých vlastních slov kontaktován v roce 2014 skupinou vlastenců – Čechů, aby Aeronet spravoval. Pešl nejprve potvrdil, že právě on je Vedoucím kolotoče, nicméně následně tuto informaci odmítl s tím, že peníze vybrané od přispěvatelů posílá

v kryptoměnách pravé redakci. Teorii, že Pešl a Vedoucí kolotoče jsou jedna osoba, však podporuje i odhalení na facebookové stránce Aeronetu, na níž bylo možno v lednu roku 2020 díky chybě Facebooku zjistit informaci, že jejím správcem je „Dylan Taylor“. Tento účet byl přitom lokalizován na Slovensku a sám Pešl tuto přezdívku dříve aktivně používal (Snopová, 2020; Cemper, 2020).

2.3.1 Dezinformace na stránkách AENews

Dezinformačních zpráv za dobu existence publikoval Aeronet celou řadu, přičemž většinou jsou vlastní výroby (Syravátka, 2017, str. 5). Často přitom pro větší uvěřitelnost zasazuje pravdivou informaci do nepravdivého kontextu. Za typický příklad může sloužit článek z roku 2016, kde je zveřejněné otitulované video ze střetu proimigračních a protiimigračních demonstrantů. Tento konflikt měl dle autora eskalovat policista v utajení – „muž v hnědé bundě“. Dle policie však šlo o člena antikonfliktního týmu, který měl naopak kolemjdoucí uklidňovat (Cvalín, 2016; ČTK, 2016).

Patrně nejvlivnější dezinformace Aeronetu pochází z období před sněmovními volbami roku 2017, kdy tento web publikoval nepodložený článek tvrdící, že z těžby lithia bude mít místo České republiky zisk ČSSD (Vedoucí kolotoče, 2017). Nejprve se zpráva rozšiřovala hlavně přes sociální sítě. Zde se jí chopil tehdejší ministr financí Andrej Babiš a předseda SPD Tomio Okamura, od nichž ji převzala mainstreamová média. Tato informace mohla podle analýzy ovlivnit voliče, kteří se rozhodují na poslední chvíli, pro volbu někoho jiného, než je ČSSD (Ehl, 2017).

Dne 25. února 2022 byl Aeronet v reakci na napadení Ukrajiny spolu s dalšími osmi weby zablokován. Dle sdružení CZ.NIC, které za zablokováním stojí, se jedná o reflexi ruské dezinformační kampaně na webových stránkách využívajících českou doménu, „protože se tyto informace cíleně nezakládají na pravdě a prokazatelně podněcují k šíření vykonstruovaných fám, sdělení a nestability ve společnosti...“ (CZ.NIC, 2022). Aeronet kvůli tomuto zákroku momentálně funguje na doméně aeronet.news.

2.4 Parlamentní listy (parlamentnilisty.cz)

Parlamentní listy jsou suverénně nejčtenějším médiem, které v této práci analyzuji. Jejich návštěvnost se pohybuje v řádu desítek milionu měsíčně. Syrovátka je ve svém dělení považuje za tzv. „bridge médium“ (Syróvátka, 2017, str. 6). Dle Michala Voráčka, který pomohl financovat začátky Parlamentních listů, je charakter média uzpůsoben k získání co největší čtenosti. „Jediná možnost, jak se prosadit proti konkurenci, bylo jít do bulvárních titulků. Chtěli jsme být konfliktní a zobrazovat extrémní názory z obou stran“ (Kundra, Ischia, & Samizdat.cz, 2017). Právě tím jsou Parlamentní listy známé – své názory tu může vyjádřit kdokoliv, a pokud článek splní základní podmínky dané redakcí, neprochází již žádnou editací. Parlamentní listy zveřejňují texty osobností české politiky (jako je například předseda vlády Petr Fiala, jehož facebookové příspěvky přebírají), ale i jednotlivých stran z celého politického spektra. Dále zde může každý čtenář libovolnému subjektu nebo osobě, které mají na Parlamentních listech profil, položit dotaz. Tomu všemu odpovídá i množství denně vydaných článků, které se pohybuje ve vyšších desítkách.

Jak už bylo zmíněno výše, na rozdíl od platform tradičně označovaných za „dezinformační“ můžeme na stránkách Parlamentních listů nalézt etický kodex pro diskuse i pro samotnou redakci, který se zásadně neodlišuje od toho, jaký zveřejnil například Seznam Zprávy. Redakce se zde zavazuje k poskytování pravdivých a ověřených informací, uvádění citací a odlišování zpravodajství a názorů. Také zde je klauzule, podle níž musí být článek opraven co nejdříve v případě, že se nějaká informace v něm ukáže jako nepravdivá a jejím uveřejněním by mohl být někdo poškozen.

Od klasických dezinformačních médií se Parlamentní listy liší i tím, že na jejich stránkách nalezneme zveřejněná pravá jména redaktorů včetně kontaktu na ně a mají jasnou vlastnickou strukturu. Parlamentní listy jsou od roku 2015 majoritně vlastněny bývalým senátorem za Uherské Hradiště a zastupitelem Zlínského kraje Ivo Valentou, který kromě společnosti Our Media a.s., pod níž spadají krom Parlamentních listů ještě regionální televize Praha TV a Brno TV1 či nakladatelství Olympia (OurMedia, nedatováno), vlastní hazardní společnost Synot.

2. 4. 1 Dezinformace na stránkách Parlamentní listy

Nejcitovanější příklad dezinformací ve spojitosti s Parlamentními listy pochází z roku 2017. Tehdy dva bývalí novináři zaslali do jejich redakce dva smyšlené neoddrojované články s cílem zjistit, zda je Parlamentní listy zveřejní. Oba se týkaly migrace, přičemž jeden z nich zároveň obsahoval teorii, že americká armáda v USA používá chemtrails k ovládnutí myšlení. Druhý z nich prezentoval závěr, že „za (teroristické) útoky v Evropě mohou ekoteroristé a cyklofašisté“. Editorka Parlamentních listů údajně požadovala pouze doplnění článků o jména autorů (přičemž jí postačovala smyšlená jména), načež článek vydala v rubrice Aréna. Sami bývalí zaměstnanci Parlamentních listů přiznávají, že v počtu článků, co zde vycházejí, není na ověření tolik času, což tento případ podtrhl (Zelenka, 2017).

Po zveřejnění celé kauzy tyto články Parlamentní listy okamžitě smazaly a zveřejnily omluvu s tím, že do budoucna přehodnotí své schvalovací procesy (Parlamentní listy, 2017). Zároveň s těma dvěma byl nicméně na stránkách zveřejněn ještě jeden článek, jehož cílem bylo taktéž zjistit, nakolik redakce ověřuje autory a zdroje. Ten byl jako podvržený identifikován až v roce 2021. Zmíněný text je stále k dohledání na webu Parlamentních listů s dovětkem, že „redakce ParlamentníchListů.cz vydá jakýkoli názor občana (názory bez cenzury, bez zásahu redakce) ... Rubrika (názory) je řádně a zřetelně zcela oddělena od hlavní zpravodajské rubriky a je z ní zjevné, že nejde o redakční materiály“ (Steiner, 2017).

Roku 2019 se Parlamentní listy dostaly na stránky mainstreamových médií znovu, a to kvůli žalobě, kterou podaly na web Fórum24. Jeho redaktorka ve svém článku „Problémem senátora Valenty není jen střet zájmů, ale ruská žumpa jménem Parlamentní listy“ uvedla, že Parlamentní listy „permanentně šíří lži, dezinformace, názory extremistů a estébáků“ a že se jedná „o asociální médium, které na sebe váže všechny odpůrce polistopadové demokracie a frustrované příznivce někdejší zločinecké diktatury.“ (Hovorková, 2018). Společnost Our Media se soudně bránila s tím, že článek poškodil pověst Parlamentních listů, nicméně Fórum24 namítalo, že se jedná o hodnotící soudy s věcným základem a že samy Parlamentní listy označují jiné konkurenty vulgárními výrazy. Soud dal za pravdu platformě Fórum24 s tím, že „hodnotící soudy deníku FORUM 24 nepřekročily přípustnou míru kritiky ve společnosti“ (Seznam Zprávy, 2019). Rozhodnutí soudu se mimo jiné opíralo o výzkumnou zprávu provedenou v roce 2016 Masarykovou univerzitou v Brně, která analyzovala manipulativní techniky

na vybraných českých internetových serverech, kam zařadila mimo jiné Parlamentní listy. Dle jejích závěrů tento web používal manipulativní techniky jako například svalování viny, nálepkování či názor autora ve zpravodajství. Tyto techniky přitom dle jejich zjištění využívá například i Sputnik Česká republika (Gregor & Vejvodová, 2016).

3 Metodologie

3.1 Obsahová analýza

Mediální analýza je jedním ze základních stavebních kamenů výzkumu v rámci politických věd. Existují k ní dva metodické přístupy – hermeneutická textová a obrazová analýza na straně jedné, jež je kvalitativní metodou, a na straně druhé kvantitativní obsahová analýza, která je použita právě v této práci (Scherer, 2004, str. 29).

Jak už bylo řečeno výše, obsahová analýza je kvantitativní, dochází zde tedy k vysoké míře strukturovanosti, díky níž je snadné si výstupy ověřit. Analyzuje se zde na velkém vzorku několik málo vybraných znaků a analýza samotná je velmi svázaná explicitně stanovenými pravidly. Výsledky analýzy se pak dají přehledně představit pomocí tabulek či grafů (Scherer, 2004, stránky 29-30).

K nejčastěji zmiňovaným kladům obsahové analýzy patří hlavně její komparovatelnost, které je dosaženo skrze objektivní kvantitativní hodnocení. Tato vlastnost je pro metody používané v humanitních vědách spíše netypická. Dále je důležitá také možnost aplikování na různorodé typy dat a přizpůsobení téměř jakýmkoliv výzkumným záměrům (Dvořáková, 2010, str. 95).

Samozřejmě s sebou tato metoda nese i negativa. Často zde může například docházet k určitému subjektivismu, neboť badatel není nikdy zcela nestranný, což může mít za následek zkreslení dat. Dále může být nevýhodou její kvantitativní povaha – vzhledem k tomu, že obsahové analýze často nepředchází kvalitativní výzkum, je možné, že některé souvislosti mohou být přehlédnuté (Dvořáková, 2010, str. 96).

3.2 Hypotézy

Jak už bylo řečeno v úvodu, základní hypotéza v této práci se odvíjí hlavně od povahy tzv. alternativních médií a zní „Dezinformační média budou o Armádě České republiky informovat převážně negativně navzdory tomu, že široká veřejnost na ni nahlíží spíše kladně (H1)“. Vychází z průzkumů veřejného mínění, kde AČR obsazuje pokaždé první příčky, byla by to tedy jedna z těch institucí, které by se mohly dezinformační platformy pokusit nějakým způsobem „pošpinit“, jak bylo ukázáno v první kapitole. Je pravděpodobné, že pokud má někdo na Armádu České republiky negativní náhled, obrací se právě na alternativní weby, jež obsahují podobný narativ. Lze však současně očekávat,

že vzhledem k deklarovanému patriotismu některých dezinformačních médií dojde k pravému opaku, tedy k tomu, že armáda bude oslavována a vnímána hlavně pozitivně.

Další předpoklad zní, že nejčastěji budou články o armádě spojeny s tématem „NATO“, tedy se zahraničními misemi a cvičeními pořádanými Severoatlantickou aliancí. Zároveň lze předpokládat, že vzhledem ke snaze dezinformačních webů (a obzvláště Sputniku v tomto případě) podkopat vše prozápadní, bude vyznění těchto článků nejvíce negativní. Tomu odpovídá druhá hypotéza – „Nejčastějším tématem v člancích bude NATO, přičemž tyto články budou mít nejvíce negativní vyznění (H2)“.

Výsledkem mé analýzy nebudou jen odpovědi na hypotézy, avšak i další údaje, jež se z dat dají vyčíst, jako je například výskyt jednotlivých témat. Dále budu sledovat, kterak stoupal a klesal počet článků o AČR a pokusím se tyto výkyvy spojit s kauzami, které zrovna probíhaly. Pokud se bude často v člancích vyskytovat názor odborníka na obranu, budu zjišťovat, o koho jde a jak je spojený s českou alternativní scénou.

3.3 Proces výběru analyzovaných webů

Pro výběr webů, které jsou následně analyzovány, byla použita dvě kritéria. První je relevantnost – pro splnění jsem si určila hranici návštěvnosti, která v listopadu a prosinci roku 2021 musela dosahovat alespoň miliónu lidí měsíčně (přičemž se nemusí jednat o unikátní uživatele). Toto splňovaly 4 weby – aeronet.cz, CZ24.news, cz.sputniknews.com a parlamentnilisty.cz.

Platforma CZ24.news byla nakonec vyjmuta kvůli druhému, dodatečnému kritériu – relevantní muselo být dané médium po celou dobu, kdy probíhala analýza, tedy již od ledna 2020. Pro zjištění, který z těchto webů toto nespĺňuje, jsem znovu použila data dostupná na webu Similarweb.com, tentokrát z léta roku 2020. Tehdy jak Aeronet, tak CZ24.news měly čtenost pod 1 milion měsíčně, avšak zatímco Aeronet se jí se svými 800 000 rozkliknutími alespoň blížil, CZ24.news tehdy dosáhlo sotva desetiny požadované čtenosti. Z těchto důvodů byly nakonec k analýze použity 3 weby – aeronet.cz, cz.sputniknews.com a parlamentnilisty.cz.

3.4 Proces sběru dat

Pro vyhledávání relevantních článků jsem použila dvě metody. Nejprve jsem využila takzvaných štítků, které všechny mnou analyzované weby využívají, čímž jsem získala datový vzorek o 313 člancích. Ty však musely být ještě očištěny, jelikož velkou část z nich (191 vzorků) tvořily přebírané armádní tiskové zprávy, jež už ze své podstaty budou na AČR nahlížet spíše v pozitivním světle.

Pro rozšíření dat jsem použila sousloví, které se v mnou sesbíraných datech používalo nejméně často a došlo by tedy k největšímu rozšíření mého vzorku, a to „česká armáda“, které jsem použila ve všech pádech. K nalezení článků, jež toto sousloví obsahují, jsem zvolila vyhledavač Google, který pomocí uvozovek kolem mnou daného sousloví, příkazu „site:parlamentnilisty.cz“ a ohraničení času dokáže vrátit zpět jen ty články, jež jsou pro tuto analýzu potřebné. Pro odstranění možného zaujetí algoritmu vyhledavače jsem použila krom vyhledávání s mým účtem i anonymní režim. Data k analýze se mi tak rozšířila po odstranění duplikátů ze 122 článků na konečných 304.

Přestože jsem se snažila svým hledáním v anonymním režimu zahrnout všechny články obsahující toto sousloví, je možné, že některé algoritmus společnosti Google skryl. I kdyby však toto nastalo, datový soubor o 304 člancích je dostatečně rozsáhlý k tomu, aby se zde objevily všechny trendy. Tabulka s provedenou analýzou, kde jsou vyjmenované jednotlivé články, je dostupná v odkazu v Příloha 1.

Databáze Anopress, kterou naše univerzita poskytuje studentům zadarmo, je bohužel pro mé vyhledávání nevyužitelná, jelikož se specializuje hlavně na mainstreamová média. Z mnou zkoumaných médií obsahuje články z Parlamentních listů a okrajově i z Aeronetu, ten je však monitorován teprve od května 2021, což je vzhledem k mému časovému vymezení příliš krátký časový úsek. Web Sputniknews se zde od svého zablokování na evropských serverech vůbec nevyskytuje.

3.5 Kategorie proměnných a jejich hodnoty

Kategorie představené v této části a používané mou analýzou jsou částečně postaveny na bakalářské práci Anny Poborské (Poborská, 2020), která je zmíněná v úvodu. Vzhledem k tomu, že její analýza se zabývá zavedenými tištěnými deníky a ta moje dezinformačními weby, což jsou ze své povahy v různých bodech odlišná média,

muselo dojít k částečné úpravě. Některé kategorie jsem vynechala, jiné jsem upravila a další přidala, aby zcela odpovídaly mým potřebám. Většina níže uvedených kategorií byla vytvořena předem, dodělávaná byla pouze „Kdo je citován?“, která má však speciální postavení podrobněji vysvětlené v následující kapitole.

1. Název webu

Proměnná může dosahovat tří hodnot, konkrétně „Sputnik“, „Aeronet“ a „Parlamentní listy“. Jejím účelem je ukázat, jak často se v agendě jednotlivých webů vyskytuje Armáda České republiky.

2. Datum vydání

Datum je zapsáno ve formátu dd-mm-rrrr a slouží k lepší orientaci v analyzovaném vzorku. Zároveň může sloužit k určení, kdy se dezinformační weby věnovaly tuzemské armádě nejčastěji.

3. Autor článku

Kategorie vytvořená hlavně kvůli webové stránce Parlamentní listy, jelikož články na Aeronetu i Sputniku mají většinou autory neuvedeny. Slouží k odlišení zpráv převzatých od ČTK od zpravodajství a publicistiky, které napsala tamní redakce.

4. Titulek článku

Stejně jako druhá proměnná, titulek článku slouží hlavně k jednodušší orientaci. Pokud článek zveřejnilo internetové médium Aeronet, jehož titulek standardně přesahuje délku 10 řádků, je tato proměnná ohraničená na konec druhé věty.

5. Rubrika

Kategorie může nabývat tří základních hodnot, a to „domácí“, „zahraniční“ a „názory“. Pojmenované jsou podle jednotlivých rubrik na analyzovaných platformách. Tato kategorie je však použita pouze u médií Aeronet a Sputnik, jelikož Parlamentní listy rozřazují své články podle jiného klíče, který popisují více v kapitole zabývající se analýzou.

6. Rozsah

Tato kategorie slouží k rozeznání velikosti prostoru, který je na alternativních webech věnován Armádě České republiky. Rozsah je zde uveden číselně, kdy uvedená

hodnota odpovídá počtu slov, přičemž se nezapočítává autor, popisky u fotek, autoři fotek ani název článku, pouze samotný text. Do slov také nepočítám výzvy Aeronetu k zaslání peněz, které na konci měsíce tvoří z každého textu přes jeden odstavec.

7. AČR jako hlavní téma

Tato proměnná je určená, abychom mohli posoudit míru, ve které je AČR v textech zastoupena. Pokud se článek méně než z 50 % obsahu zaobírá tuzemskou armádou, není zde brána za hlavní téma, pokud tuto hranici překročí, její hodnota se mění. Proměnná tedy dosahuje hodnot „ano“ a „ne“, kdy „ano“ znamená, že AČR je zde hlavním tématem, zatímco „ne“ pravý opak.

Význam této kategorie je v určení, nakolik je AČR pro tuzemská alternativní média hlavním tématem a nakolik pouze doplňujícím pro jiné hlavní téma.

8. Téma

Identifikátor toho, v jakém kontextu je AČR zmíněna, přičemž pokud je zmíněna ve více než jednom tématu, článek je zakódován pouze pod tím hlavním, které se zde objevovalo nejčastěji. Je zde určeno 8 základních témat, přičemž pro články, které jsou nestandardní, je vytvořena kategorie „jiné“:

- a) Koronavirus – sem spadají články například o vakcínách, polní nemocnici nebo o tom, jak vojsko pomáhá.
- b) Technika/výstroj/výzbroj – vše od letadel po otevření nové pobočky, kde mohou vojáci fasovat uniformy.
- c) Armádní zakázky – sem spadá debata, od koho má AČR kupovat novou techniku či nejrůznější kauzy spojeny se zakázkami.
- d) Financování AČR – kategorie vytvořená hlavně kvůli debatě, kolik procent HDP máme dávat na armádu.
- e) Úmrtí a zranění vojáků ve vojenských operacích – tato kategorie byla vytvořena hlavně pro články, které se týkají rotmistryně Tiché, jež zemřela v listopadu roku 2020 při pádu vrtulníku na Sinajském poloostrově.
- f) NATO – články o zahraničních misích pod jeho velením a vojenských cvičeních, zároveň pokud se objeví v článku, že kupujeme nějakou techniku kvůli Severoatlantické alianci, bude zakódován tematicky právě zde.
- g) Afghánistán – toto téma se částečně překrývá s výše uvedeným tématem „NATO“, rozhodla jsem se ho tedy odlišit následovně:

- Pokud se bude jednat převážně o roli České republiky a její armády (například převážení tlumočnicků a jejich ubytování), článek tematicky patří sem.
 - Jestliže se jedná o spíše zahraniční pohled na tuto problematiku, kdy je AČR brána jako nedílná součást Severoatlantické aliance, článek je přiřazen pod téma „NATO“.
- h) Jiné zahraniční mise – všechny zahraniční mise, kterých se účastní AČR a kde není zmíněno NATO, mohou být tedy pořádány například Evropskou unií či OSN.
- i) Personální záležitosti – vše, co se týká lidí působících v armádě; patří sem jmenování nových generálů či článek o zaměstnávání vojáků.
- j) Jiné – všechny články, které nespádají ani do jedné z výše jmenovaných kategorií.

9. Hodnocení

Tato proměnná dosahuje, stejně jako u mé předchůdkyně, hodnot v rámci standardní pětistupňové škálové stupnice, tedy negativní, spíše negativní, neutrální, spíše pozitivní a pozitivní. K prohlášení článku za „neutrální“ dochází i tehdy, když je zde AČR pochválena (například za působení za doby koronaviru), ale zároveň stejnou měrou i zkritizována (za zahraniční mise).

Vyznění článku je samozřejmě velmi subjektivní a záleží na kodérovi, jak tyto kategorie pojme, což může být problematické, obzvláště když se dotýká obou mých hypotéz. Tato kategorie se však běžně používá⁷, a to i ve Velitelství informačních a kybernetických sil, proto jsem si dovolila ji zahrnout a používat.

10. Citované osoby

Doplňující kategorií v analýze jsou „citované osoby“, kam jsem zařazovala všechny zmíněné osoby, které působí mimo poslanecká křesla či armádní struktury. Má podhalit, jestli alternativní média pravidelně uveřejňují články s odkazy na určité osoby a pokud ano, které osoby to jsou a jak (pokud vůbec) jsou spojeny právě s dezinformačním světem.

⁷ Toto kritérium bylo použito například v analýze pořadu Českého rozhlasu „Ozvěny dne“ (Formánek, 2013, str. 8)

11. Kdo je citován?

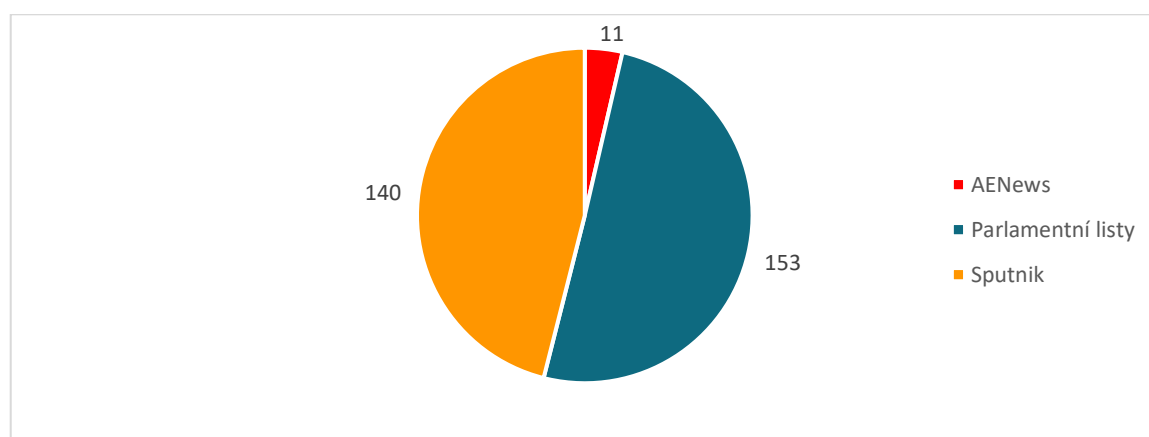
Speciální kategorie, která byla vytvořena pouze pro články, jež jsou zabarvené „pozitivně“ nebo „spíše pozitivně“. Jejím účelem je zjistit, zdali články s kladným vyzněním vychází z přesvědčení redakce nebo nezávislých lidí, či jestli se jedná pouze o převzetí přímých citací politiků a armádních činitelů.

4 Kvantitativní obsahová analýza

V rámci postupu, který jsem přiblížila výše bylo celkem získáno 304 článků. Následně byly analyzovány podle uvedených kritérií.

Ze získaných 304 článků bylo 11 zveřejněno na serveru Aeronet, 153 na Parlamentních listech a 140 na webu patřícímu pod zpravodajskou agenturu Sputnik. Malý počet článků Aeronetu je logický, jelikož tento web je svým charakterem odlišný od zbytku – jak bylo řečeno v teoretické části, jedná se o konspirační web. Píše málo článků, které se zabývají spíše než každodenními záležitostmi většími názorovými tématy. Cz.sputniknews.com a parlamentnilisty.cz jsou na druhou stranu svou povahou oba weby zpravodajské, je zde tedy publikováno několik desítek článků denně.

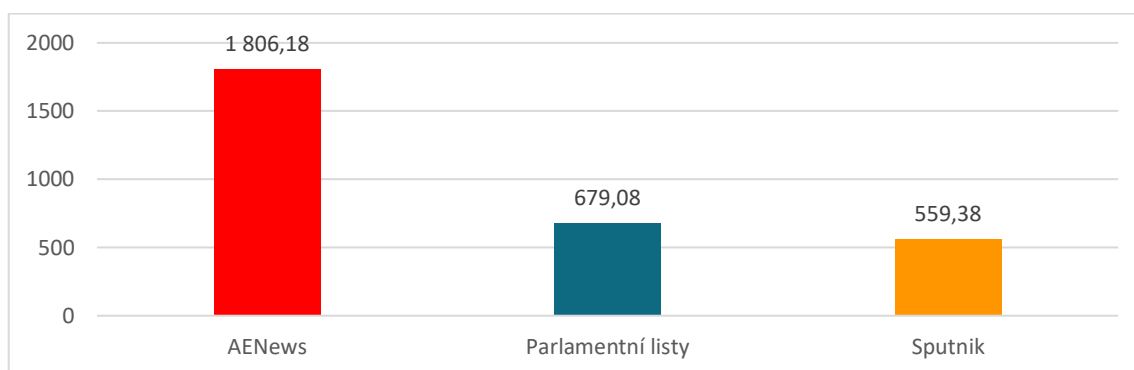
Graf 1 – počet článků o AČR na analyzovaných dezinformačních webech



Zdroj dat: archiv autorky

Články Aeronetu jsou také extrémně dlouhé, kdy průměrně dosahují délky přes 1800 slov, zatímco Parlamentní listy a Sputnik mají podobně kolem 600 slov na článek. Nejkratší článek pak pochází z Parlamentních listů od nynější ministryně obrany Jany Černochové (64 slov). Je přebrán z jejího profilu na Facebooku, přičemž se zde zabývá sbírkou Vojenského fondu solidarity. Nejdelší analyzovaný článek s titulkem „Tunel, pane Babiši? Dalšího ministra čeká peklo. Muž přes palubu? Poslanci mají nabito. A k tomu jsme zjistili i něco horšího“ o 3355 slovech najdeme na stejné platformě. Jeho autorem je první zástupce šéfredaktora Radim Panenka a týká se údajně předražených zakázek na ministerstvu obrany.

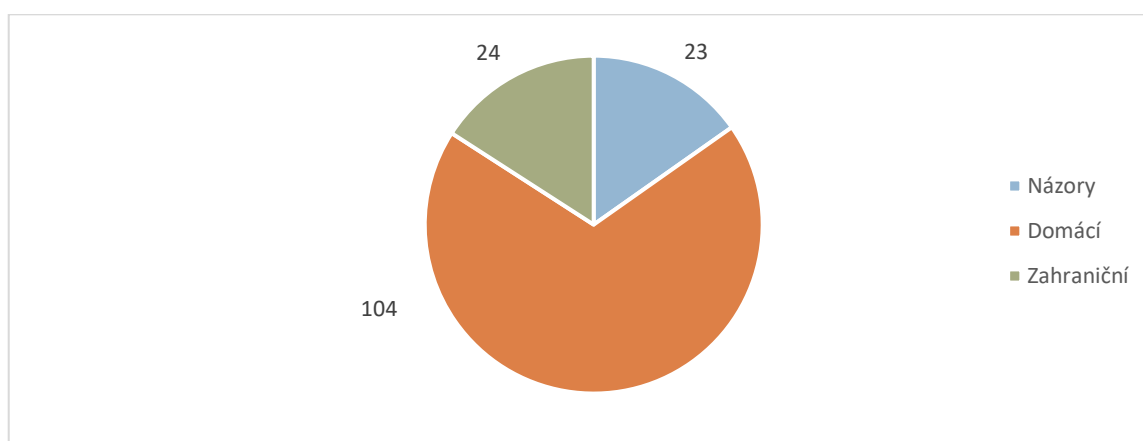
Graf 2 – průměrná délka článků na monitorovaných webech (ve slovech)



Zdroj dat: archiv autorky

Jak už bylo řečeno u popisu kategorií, rubriky byly zkoumány pouze u webů Aeronet a Sputnik, jelikož se při analýze ukázalo, že většina článků na webu Parlamentní listy je zařazena do rubriky monitor, která obsahuje vše od převzatých zpráv z domova až po názory nalezené na internetu. Ze dvou analyzovaných webů byla převážná většina z rubriky domácí, 24 zpráv bylo označeno za zahraniční a o jedno méně se zde objevilo názorů. Tato statistika však nemusí být zcela věrohodná. Pokud by totiž zařazení článků odpovídalo pravdě, jen 23 zpráv by mohlo být nějak narativně zabarvených, přičemž analýza prezentována na dalších stranách ukázala opak. Jeden z možných důvodů absence rubriky „názory“ na Aeronetu, přestože většina článků zde této kategorii odpovídá. Dalším problematickým bodem je, že Sputnik často označí článek jako „názor“ až na konci článku pomocí štítku, nezařadí ho však do správné rubriky.

Graf 3 – rubriky, do kterých patří analyzované články (pouze Aeronet a Sputnik)

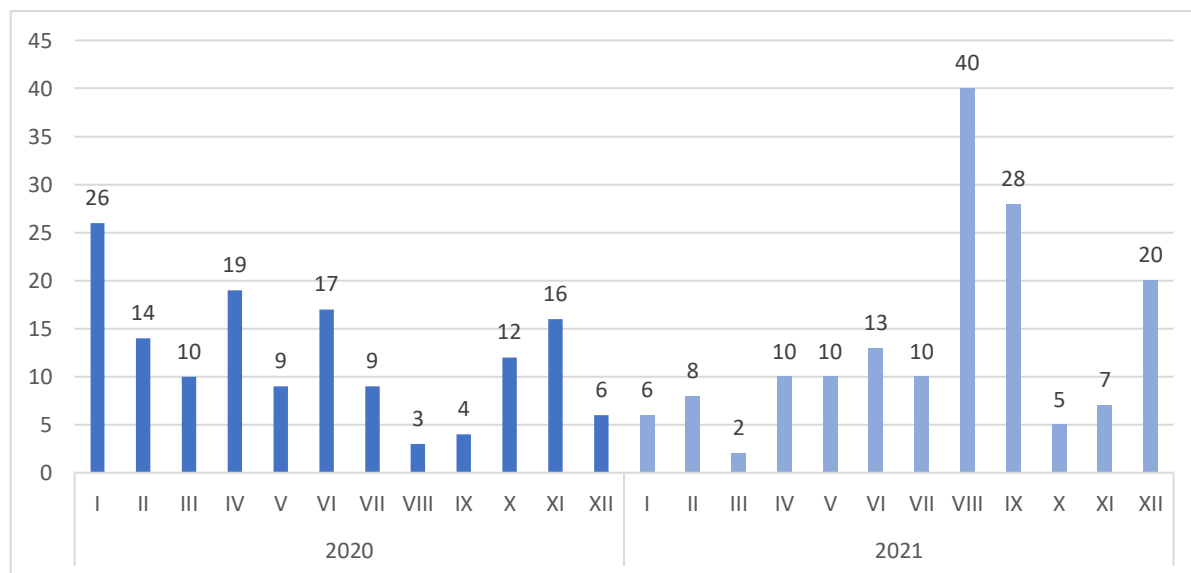


Zdroj dat: archiv autorky

Frekvence článků se pak moc nelišila až na pár výjimek. Nejvíce článků bylo napsáno na přelomu srpna a září 2021, dohromady 68 článků. Velkým tématem byl tehdy

ústup spojenců z Afghánistánu. Kolem dvaceti článků týkající se armády se objevilo i na začátku a na konci mnou sledovaného období. V lednu 2020 tomu tak bylo, jelikož média řešila nákup nových armádních zbraní a útok na jednoho z nejdůležitějších představitelů Íránu Kásila Sulejmáního, jež se odehrál v Iráku. V prosinci 2021 naopak už začalo být akcentováno téma Ukrajiny, spolu s tehdy probíhajícím konfliktem na bělorusko-polských hranicích, kdy přišli čeští vojáci na pomoc těm polským.

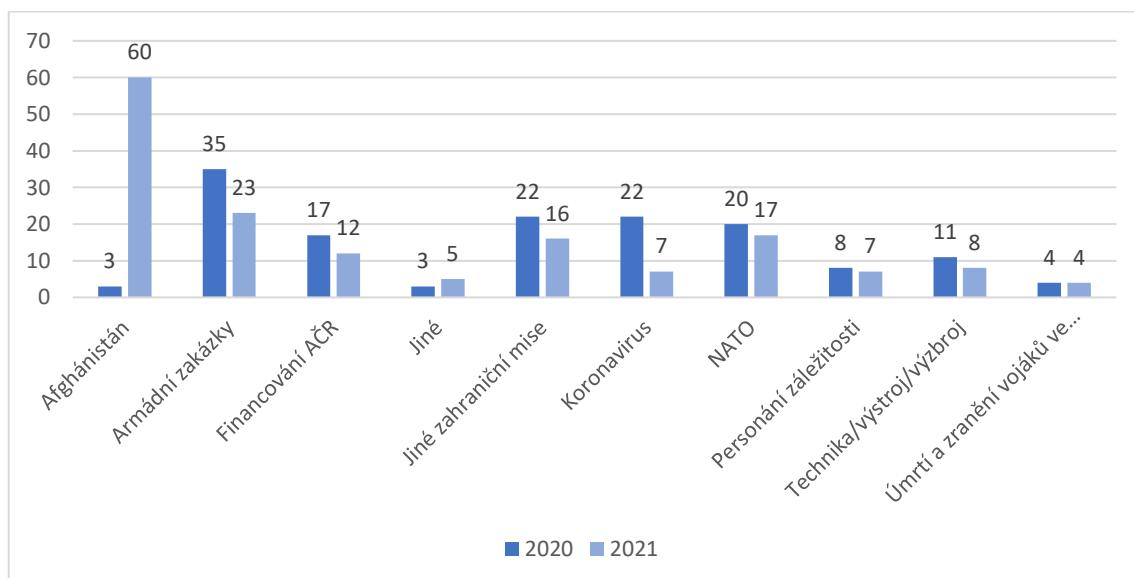
Graf 4 – frekvence publikování analyzovaných článků



Zdroj dat: archiv autorky

Vývoj témat v čase částečně odpovídá předešlému grafu. Jasně je zde vidět, že nejčastěji byla AČR zmiňována v roce 2021 v kontextu mise v Afghánistánu (60), zatímco rok před tím si toto téma vysloužilo pouze tři zmínky. Naopak více se tento rok analyzovaná média věnovala armádním zakázkám (35 zmínek oproti 23) a koronaviru (22 oproti 7), který začal být pro Českou republiku problémem v březnu toho roku.

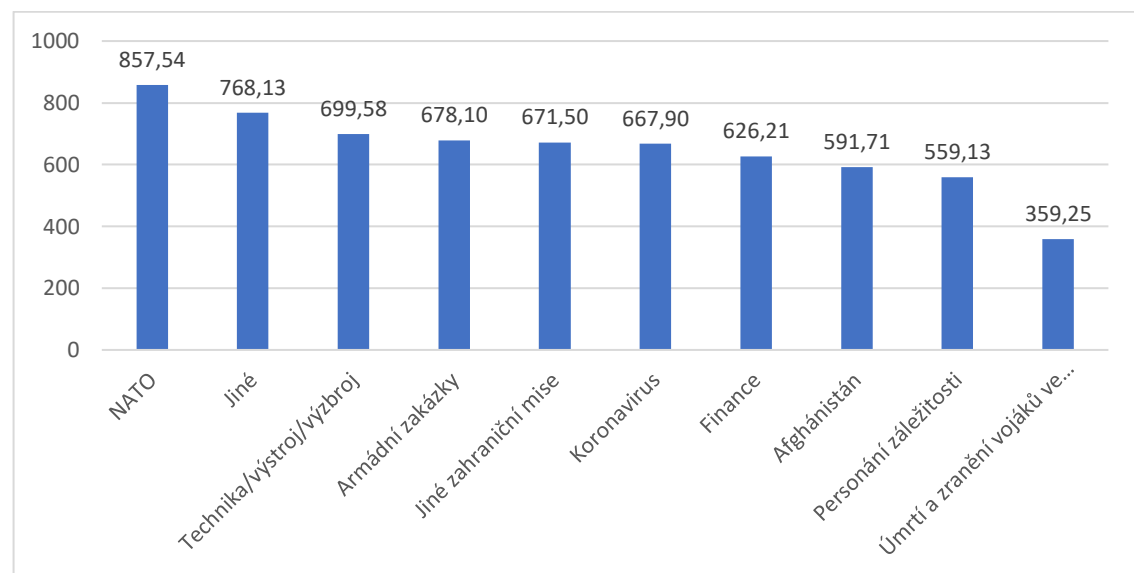
Graf 5 – vývoj výskytu témat mezi roky 2020 a 2021



Zdroj dat: archiv autorky

Délka článků odpovídá tomu, zdali se o tématu referovalo spíše jako o zprávě, nebo byl uchopen z publicistického hlediska. Z tohoto důvodu má téma „úmrtí a zranění“ průměrně jen 359 slov, zatímco „NATO“ má přes 850 slov.

Graf 6 – délka článků zařazených do jednotlivých témat

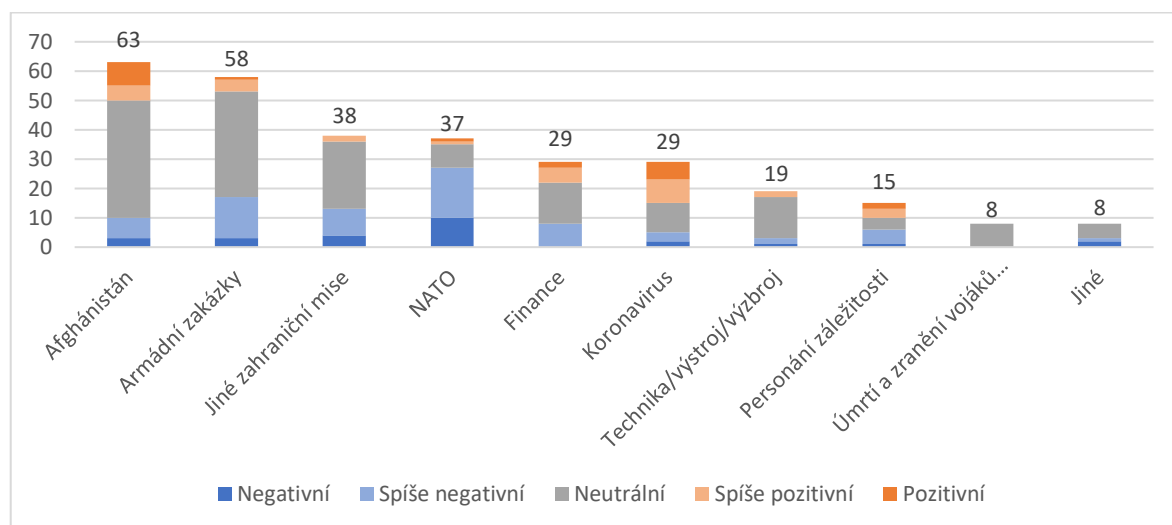


Zdroj dat: archiv autorky

Jak už nám napovědělo měsíční rozdělení počtu článků, i tematicky se Armáda České republiky nejčastěji spojuje s Afghánistánem (63), v těsném závěsu se pak objevilo téma armádních zakázek (58). Frekvence témat je odrazem toho, kterak jsou kontroverzní. Zatímco „Afghánistán“, „Armádní zakázky“, „Jiné zahraniční mise“

a „NATO“ jsou témata, která budou lidmi navštěvována, jelikož u nich autoři mohou upoutat jejich pozornost zajímavým titulkem, témata Personální záležitosti či Úmrtí a zranění vojáků jsou čtenářsky spíše nezajímavá.

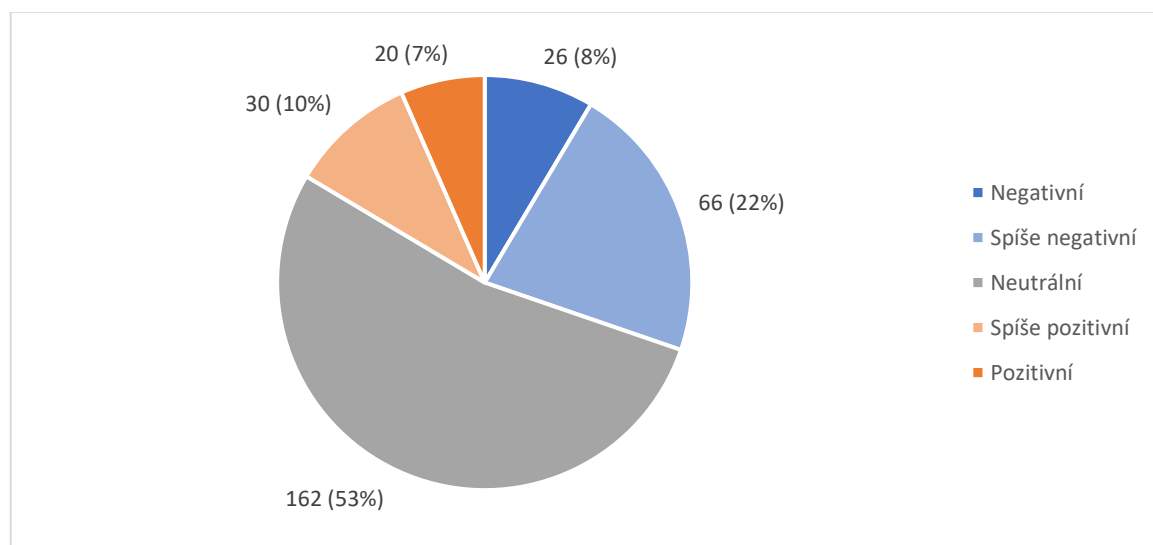
Graf 7 – tematické rozdělení článků spolu s hodnocením



Zdroj dat: archiv autorky

Více než polovina zmínek o české armádě byla neutrálních, což souhlasí s deklarovaným zpravodajským charakterem analyzovaných webů. U citově zabarvených zmínek si však můžeme všimnout, že těch negativních (92 článků) je skoro dvakrát více než těch pozitivních, kterých je pouze 50.

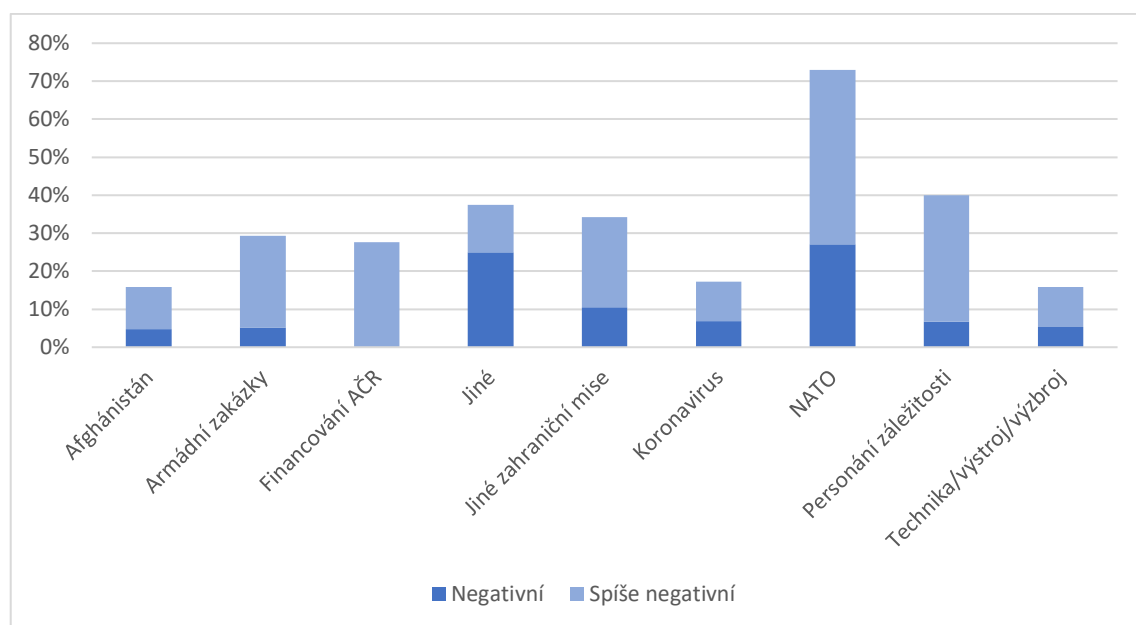
Graf 8 – celkové hodnocení AČR



Zdroj dat: archiv autorky

Nejvíce negativně je pak AČR vnímána s její účastí v NATO, což je vzhledem k zaměření analyzovaných webů, obzvláště cz.sputniknews.com, logické. Dále jsou negativně vnímány personální záležitosti, kategorie „jiné“ a „jiné zahraniční mise“. Jak u personálních záležitostí, tak u kategorie jiné se však může jednat vzhledem k malému počtu dat s tímto kódem o statistickou odchylku.

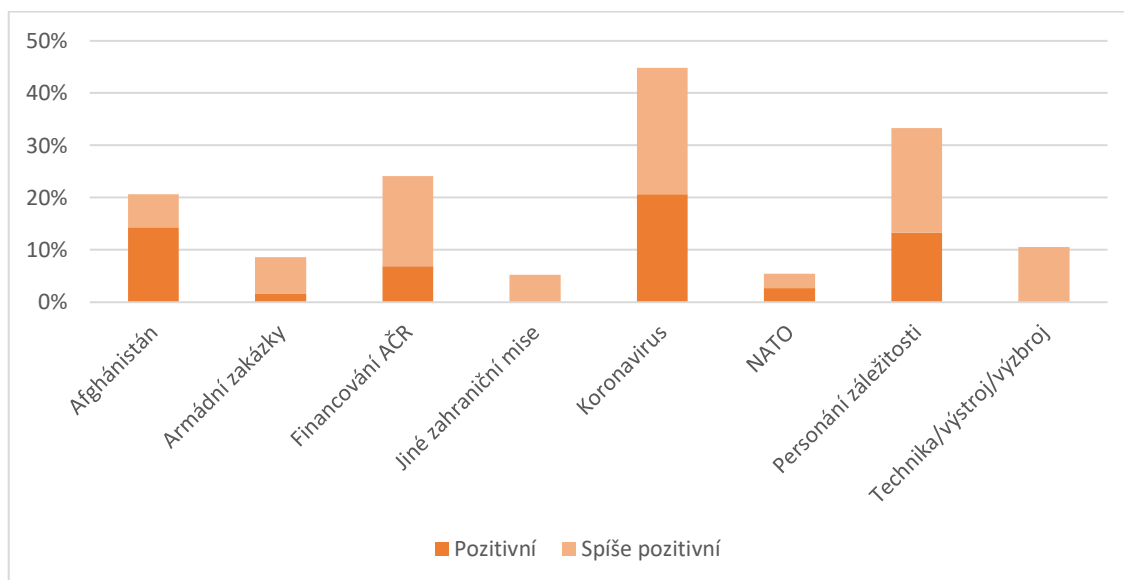
Graf 9 – procento negativních zmínek AČR v jednotlivých tématech



Zdroj dat: archiv autorky

Pozitivní zmínky pak Armáda České republiky nasbírala v tématech „koronavirus“, „personální záležitosti“ (zde je však stejně jako výše třeba dbát na malý počet článků s tímto tématem) a „financování AČR“. Zatímco u koronaviru to pramení z pomoci, kterou armáda poskytla, ať už ve zdravotnických a sociálních službách nebo při testování, u financování AČR zase šlo o obhájení toho, proč si tuzemská armáda více peněz zaslouží.

Graf 10 – procento pozitivních zmínek AČR v jednotlivých tématech



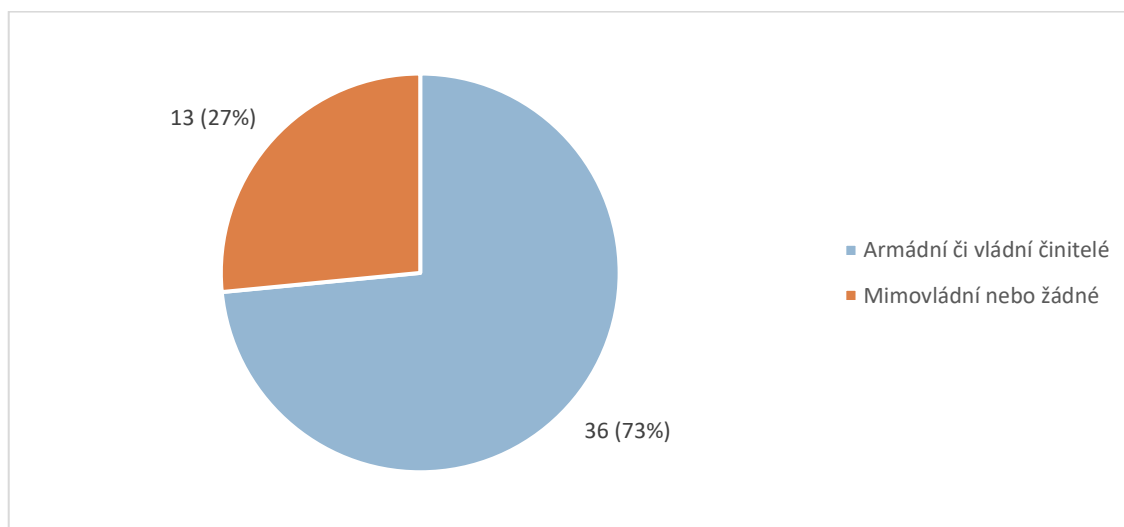
Zdroj dat: archiv autorky

4.1 Ověření hypotéz

Jak je vidět na grafech výše, první hypotéza, která zněla „Dezinformační média budou o Armádě České republiky informovat převážně negativně navzdory tomu, že široká veřejnost na ni nahlíží spíše kladně (H1)“ nebyla potvrzena. Přestože článků s negativním vyzněním je 30 % a pozitivních pouze sedmnáct, největší kategorii zde tvoří články neutrální. Jak Parlamentní listy, tak médium informační agentury Sputnik mají zpravodajský charakter, který je tedy ve více než 50 % případů opravdu dodržen.

Je však důležité zjistit, z čeho pramení pozitivní pohled na armádu v těchto člancích. Z tohoto důvodu jsem dodatečně provedla menší, doplňkovou analýzu po zpracování dat pouze u pozitivních článků. Skoro ze tří čtvrtin se jedná o citaci člověka působícího ve vládní či armádní garnituře, nezávislí odborníci a redakce tedy AČR vnímají pozitivně pouze ve 27 % případů. Zároveň s tím je dobré se podívat, jak se na pozitivních zmínkách podílely jednotlivé weby, čímž se zabývám v další kapitole.

Graf 11 – kdo byl citován u článků s pozitivním hodnocením?



Zdroj dat: archiv autorky

Hypotéza 2 znějící „Nejčastějším tématem v článcích bude NATO, přičemž tyto články budou mít nejvíce negativní vyznění“ nebyla zcela potvrzena. Podle získaných dat je sice druhá půlka pravdivá – nejvíce negativních zmínek o české armádě bylo právě v souvislosti se Severoatlantickou aliancí – avšak téma samotné je pouze čtvrté nejčastější. Důvodů, proč tomu tak je, může být několik. S probíhající epidemií koronaviru došlo k pozastavení či alespoň ztlumení spousty organizací, přičemž NATO bylo jednou z nich. Druhým důvodem mohly být události v Afghánistánu, kdy byl často spíše než účast českých vojáků v rámci NATO vyzdvihován jejich podíl na zachraňování spolupracovníků české armády.

4.2 Srovnání webů parlamentnilisty.cz a cz.sputniknews.com

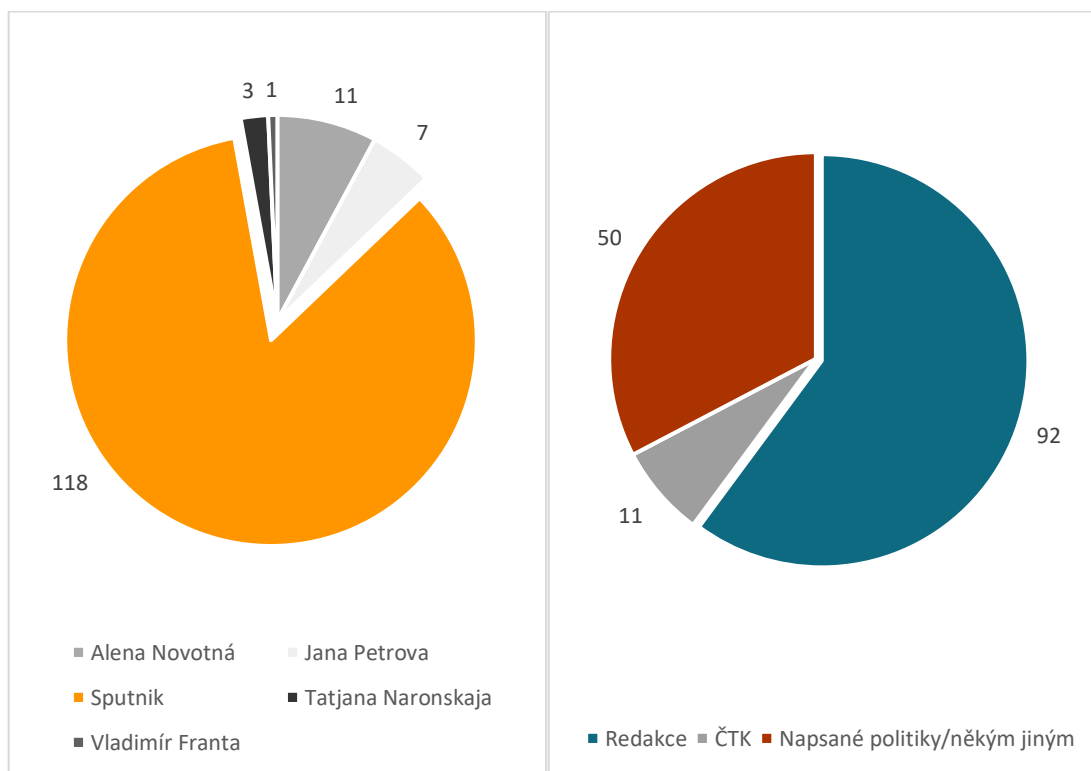
Tato kapitola se zabývá zevrubnější analýzou webů, které zveřejnily nejvíce článků, tedy Parlamentních listů a Sputniku. Přestože by se na první pohled mohly zdát podobné, je zde spousta rozdílů, které právě Parlamentní listy řadí blíže k mainstreamovým než dezinformačním médiím.

Jak už bylo řečeno výše, délka článků je průměrně velmi podobná, přičemž Parlamentní listy mají průměrně o necelých 120 slov na článek víc než Sputnik. Také se tu častěji vyskytují extrémní – jak nejkratší, tak nejdelší článek pochází odsud.

Liší se zde však autoři článků. Sputnik nemá nikde uvedenou redakci a drtivá většina jejich článků je podepsána přímo jako „Sputnik“ – 118 ze 140. Zbytek je napsán čtyřmi novináři, hlavně Alenou Novotnou (11) a Janou Petrovou (7), v obou případech se jedná o novinářky informační agentury Sputnik.

Graf 12 – autorství článků publikovaných na *cz.sputniknews.com*

Graf 13 – autorství článků publikovaných na *parlamentnilisty.cz*



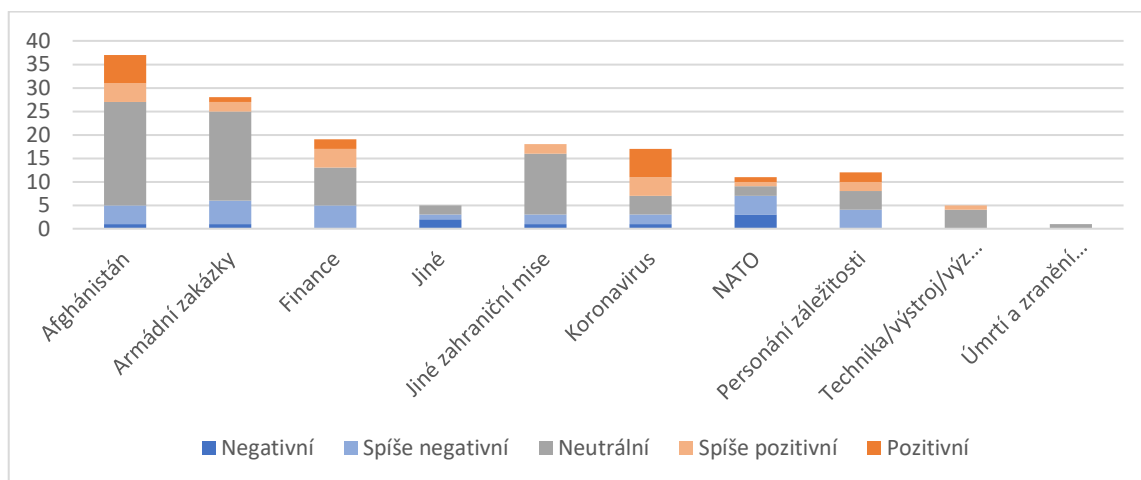
Zdroj dat: archiv autorky

Zdroj dat: archiv autorky

Parlamentní listy naopak přebírají i tiskové zprávy (které však nebyly analyzovány) a zprávy ČTK, jednotliví autoři jsou vždy pod články podepsaní. Dále také přejímají články či vyjádření jednotlivých politiků. Celkem tak bylo napsáno za sledované období 153 textů, z toho od České tiskové kanceláře jich bylo přejato 11, přímo z redakce pocházelo 92 článků a 50 bylo přebráno od politiků nebo je napsal někdo mimo na stránkách uvedených redakčních jmen.

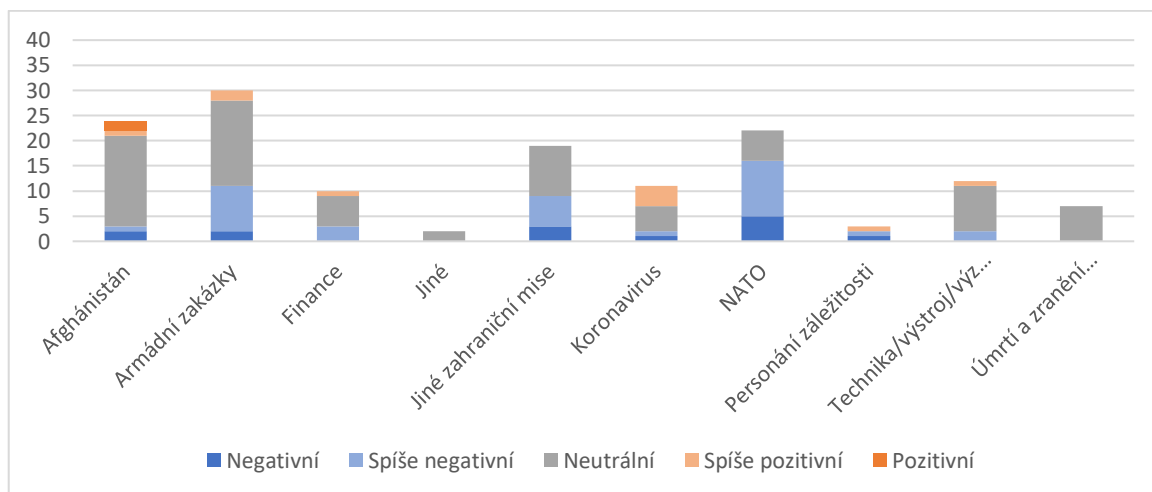
Tyto dva weby se liší i tematickou skladbou. Zatímco Parlamentní listy se zaobíraly hlavně Afghánistánem a armádními zakázkami, Sputnik se krom těchto dvou témat články zaměřuje i na Severoatlantickou alianci a zahraniční mise celkově. Vzhledem k charakteru média, které je placené ruskými vládními špičkami, je časté (negativní) zahrnutí tohoto tématu očekávatelné.

Graf 14 – témata akcentována webem Parlamentní listy



Zdroj dat: archiv autorky

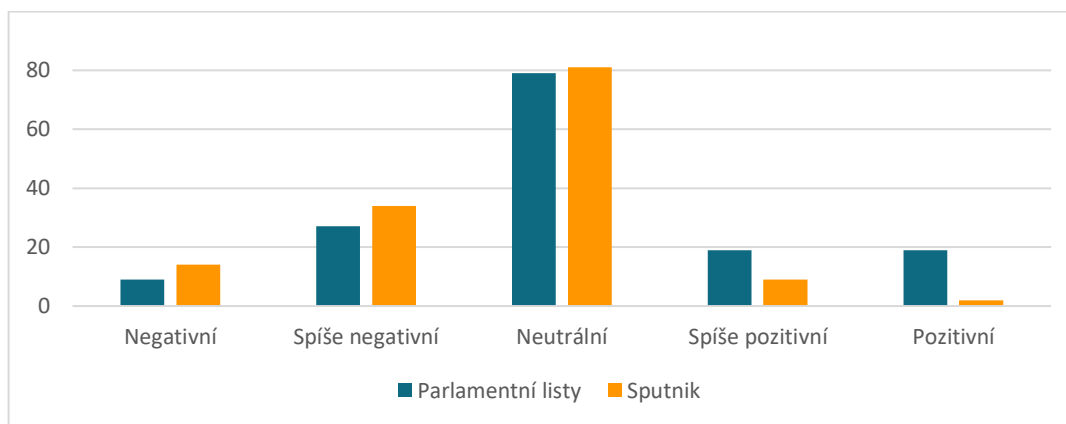
Graf 15 – témata akcentována informační agenturou Sputnik



Zdroj dat: archiv autorky

Oba se také liší v celkovém narativu. Parlamentní listy se na témata dívají podobně často pozitivně jako negativně, přičemž nejpozitivnější byla témata „Afghánistán“ a „Koronavirus“, oboje po deseti zmínkách, nejvíce negativní „NATO“ a „Armádní zakázky“. Zpravodajství a publicistika Sputniku je naopak o poznání kritičtější – přestože analyzovaných článků z tohoto webu pocházelo méně, objevilo se zde o 10 negativních zmínek AČR více než u Parlamentních listů. Nejčastěji zpochybnění armády nastává ve spojení se Severoatlantickou aliancí a jinými zahraničními misemi, nejpozitivněji pak nahlížel na působení armády v Afghánistánu a při koronaviru, oboje si zasloužilo po třech pochvalných zmínkách.

Graf 16 – srovnání pohledu webů parlamentnilisty.cz a cz.sputniknews.com na AČR



Zdroj dat: archiv autorky

4.3 Citovaní lidé

V článcích se často objevovaly krom politických a armádních ještě další jména. Pro zevrubný popis byli zvoleni dva lidé, kteří se zde objevovali nejčastěji – Jaroslav Štefec (15 zmínek, z toho desetkrát na zpravodajském webu cz.sputniknews.com a pětkrát na Parlamentních listech) a Stanislav Mackovík (pět zmínek, všechny na platformě Sputnik). Zbytek osob byl ve článcích zmíněn pouze třikrát či méně.

4.3.1 Jaroslav Štefec

Jaroslav Štefec se narodil roku 1956. Kvůli špatnému kádrovému hodnocení svého otce byl přinucen vystudovat vojenskou akademii v Brně. To předeslalo jeho další kariéru, jelikož po vystudování zůstal v armádě, kde působil na různých pozicích. Později se stal ředitelem Národního úřadu pro vyzbrojování, který je dnes už zrušen, dále působil jako vysokoškolský učitel a analytik Ústavu strategických studií (Bezpečnost Odpovědnost Solidarita, nedatováno). V médiích momentálně vystupuje jako vojenský analytik, a to ať už v těch mainstreamových (jako je Česká televize či Deník, kde se objevil na konci února v rozhovoru) či alternativních, například analyzovaných v této práci. Je možné, že je napojený na KSČM, tuto skutečnost se však nepodařilo potvrdit (Demagog.cz, 2020).

Na titulky celostátních deníků se tehdejší vysoký úředník na ministerstvu obrany dostal začátkem roku 2011, kdy mu v autě byla při silniční kontrole nalezena nelegálně

držená zbraň. Sám Štefec však tvrdil, že mu byla pouze podstrčena lidmi napojenými na Vojenské zpravodajství kvůli jeho tehdejšímu působení na úradě, kde měl na starosti audit veřejných zakázek. Tato teorie se nakonec při vyšetřování ukázala jako nejpravděpodobnější, nepodařilo se však zjistit, kdo ho chtěl zdiskreditovat (ČTK, 2011; Synáčová & Chaloupská, 2011).

Podle svého účtu na LinkedIn, kde je stále aktivní, momentálně pracuje jako generální manažer ve firmě MASADA Security Solutions, která se zabývá poradenstvím v oblasti bezpečnosti a bojem proti terorismu. Úzce spolupracuje s izraelskými státními bezpečnostními experty. Jejím prezidentem je David Bohbod, Izraelec žijící v České republice, který je také pravidelně zván na web Parlamentní listy. Spolu se Štefcem byli v čele hnutí Vedem, jež si při celostátní konferenci v červnu 2019 dalo za cíl „... (vznik) silného společného politického subjektu vlasteneckého směru, ale zároveň neodmítnout možnost pokračovat v činnosti spolku, který by se mohl stát důležitou spojovací a myšlenkovou základnou pro ty, kteří se nechtějí aktivně v politice angažovat“ (apt, 2019). Hnutí však již smazalo své webové stránky, dá se tedy předpokládat, že se alespoň prozatím stalo neaktivním a od svých cílů upustilo. Podle stránky kurzy.cz má Občanské hnutí VEDEM z. s. momentálně 2 členy, David Bohbod je jedním z nich. Hnutí má zároveň sídlo zapsané na stejné adrese, jako firma MASADA Security Solutions.

Jaroslav Štefec se před tím stal tváří hnutí Bezpečnost Odpovědnost Solidarita (BOS), které je stále zaregistrované. V jeho pozadí stál podnikatel Zdeněk Zbytek, jenž je členem Strany práv občanů. Při prvním představení hnutí se v brožůře objevila formule, že jedním z cílů BOS je podpořit Miloše Zemana v druhé kandidatuře na Hrad. Tento odstavec se tam podle Štefce však objevil omylem (Pačíková & Leinert, 2017). Jediné větší volby, kterých se hnutí BOS zúčastnilo, byly krajské volby v Plzeňském kraji roku 2020, kde získalo 0,24 % hlasů. Jméno Jaroslava Štefce se na kandidátní listině však neobjevilo.

4.3.2 Stanislav Mackovík

Stanislav Mackovík, narozen 1967, se v analyzovaných článkách objevoval jako expert na obranu. Dříve působil u záchranné služby v Liberci, dnes se věnuje pedagogice, kdy učí mladé sestřičky a vychovatelky (KSČM, nedatováno).

Je členem Komunistické strany Čech a Moravy, jeho největším politickým úspěchem bylo zvolení na jedno volební období do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Jako poslanec byl členem sněmovního výboru pro zdravotnictví i obranu. Znovu sem zkoušel kandidovat i 2017 a 2021, avšak oba pokusy byly neúspěšné. Od roku 2016 do roku 2020 byl zastupitel v Libereckém kraji (Hlídač Státu, nedatováno). V březnu 2022 byl nejvíce aktivní na sociální síti Facebook, kde se jeho příspěvky nejčastěji zabývají kritikou „Fialova slepence“.

Na stránky celostátních deníků se pak dostal roku 2016, kdy spolu se Zdeňkem Ondráčkem podnikl třídenní cestu do tehdy separatisty kontrolované Doněcké republiky, aby získali důkazy o údajných zločinech ukrajinské armády a tím otevřeli oči společnosti. Zároveň měli jednat s představiteli takzvané Doněcké lidové republiky. O cestě neinformovali předem Poslaneckou sněmovnu ani ministerstvo zahraničí, pouze komunistickou stranu, která řekla, že se jedná o „neoficiální, soukromou cestu obou poslanců“ (Hejl, 2016). Cesta však vyvolala diplomatickou roztržku s Ukrajinou. Jelikož měl Zdeněk Ondráček vstup na Ukrajinu zakázaný, poslanci přešli hranice z ruské strany, což ukrajinská strana prohlásila za ilegální. Mackovík později v rozhovoru prohlásil, že dochází k nedodržování minských dohod a že ukrajinští vojáci zachází se zajatci stejně jako s nimi zacházeli Němci za druhé světové války (Stuchlíková, 2016).

Závěr

V bakalářské práci jsem se věnovala analýze pohledu dezinformačních médií na Armádu České republiky v letech 2020 a 2021. Pro tento účel jsem si vybrala tři nejznámější weby, které jsou veřejností vnímány jako dezinformační – aernet.cz, cz.sputniknews.com a parlamentnilisty.cz. Na základě předpokladu, že alternativní média často zobrazují „alternativní“ verzi pravdy, která je odlišná od té prezentované v tradičních médiích jsem stanovila první hypotézu „Dezinformační média budou o Armádě České republiky informovat převážně negativně“. Následná analýza 304 zpravodajských a publicistických článků publikovaných na vybraných serverech tuto hypotézu nepotvrdila. 53 % článků totiž spadalo do kategorie „neutrální“, zatímco 30 % se na AČR dívalo negativní optikou. Pouhých 17 % pak vnímalo českou armádu pozitivně.

Analýza však umožnila i lepší pochopení pohledu dezinformační scény vůči AČR, a to tematicky, obsahově i rozsahem, který je Armádě České republiky věnován. Zjistila jsem tak, že nejčastějším tématem byl Afghánistán, ale AČR je nejvíce negativně vnímána v souvislosti se Severoatlantickou aliancí. To částečně potvrdilo mou druhou hypotézu – „Nejčastějším tématem v člancích bude Severoatlantická aliance (NATO), přičemž tyto články budou mít nejvíce negativní vyznění“. Cíl práce, tedy popsání a zprostředkování náhledu alternativních médií na AČR, tak byl naplněn.

K lepšímu pochopení, jaké narativy mohou dezinformační weby využívat, posloužila teoretická část. První polovina se dívala na samotné demokratické instituce, jakým způsobem je mohou dezinformace poškodit a jak s nimi bojují. Jako příklad takové instituce jsem použila Severoatlantickou alianci, jelikož s ní česká armáda úzce spolupracuje. Její postup proti dezinformacím tak pro nás může být inspirací. Zároveň byl v první kapitole popsán současný stav českých vládních a armádních institucí, které se zabývají kyberbezpečností, přičemž obsáhleji bylo referováno o dvou z nich – armádním Velitelství informačních a kybernetických sil a Vojenském zpravodajství, které se nacházejí pod správou Ministerstva obrany. Druhá část se pak zabývala samotnými analyzovanými dezinformačními weby a kauzami s nimi spojenými. Literatura pro tuto část byla v některých ohledech dostatečná – jak česká dezinformační scéna, tak práce NATO je dobře zdokumentovaná – české vládní instituce však tak dobře pokryté nejsou.

Díky rozdělení analyzovaných webů do jednotlivých kategorií jsme dále mohli vidět, jak vypadá práce těchto médií v praxi. Zjistili jsme, že Aeronet se tuzemské armádě věnuje ze všech nejméně, zároveň však píše kvůli svému charakteru i nejméně článků. Texty zde také byly nejdelsí, průměrně dosahovaly o více než 1100 slov více než zbylá média. Parlamentní listy a český web zpravodajského serveru Sputnik jsou si pak v počtu vydaných článků denně i v počtu textů, ve kterých se zabývají AČR, velmi podobné. Analýza nám přesto odhalila několik podstatných rozdílů mezi nimi. Výrazně se zde lišilo autorství vydaných článků a jejich hodnocení AČR. Parlamentní listy ve třetině případů publikovaly články od člověka mimo redakci (politika, člena armádní garnitury či odborníka) a v sedmi procentech přebírají texty přímo od České tiskové kanceláře. Na druhou stranu na českém webu informační agentury Sputnik je více než 80 % článků podepsáno pouze jako „Sputnik“. Pohled na tuzemskou armádu má Sputnik také negativnější než Parlamentní listy. Poslední část analýzy se pak dívala na odborníky, které si analyzované weby nejčastěji zvou pro komentáře na určité téma a jejich spojení s alternativní scénou.

Literatura byla pro účely této práce zvolena vhodně, obzvláště bych chtěla vyzdvihnout dílo Informační válka na internetu, jež posloužilo k rozdělení analyzovaných dezinformačních webů do kategorií. Díky tomu jsem byla schopna nabídnout vysvětlení některých jevů, které se v analýze objevily.

K analýze dezinformačních webů jsem použila kvantitativní obsahovou analýzu. Ta má však samozřejmě své limity, které jsem nastínila ve třetí kapitole. Asi tím nejdůležitějším je subjektivismus – jelikož badatel nemůže být vždy stoprocentně nestranný, může zde docházet k lehkému zkreslení dat. Dále může být problémem její největší síla, tedy kvantitativnost. Mému výzkumu nepředcházela žádná kvalitativní, je tedy možné, že hlubší souvislosti jsem nemusela zcela zachytit.

Často zde může například docházet k určitému subjektivismu, neboť badatel není nikdy zcela nestranný, což může mít za následek zkreslení dat. Dále může být nevýhodou její kvantitativní povaha – vzhledem k tomu, že obsahové analýze často nepředchází kvalitativní výzkum, je možné, že některé souvislosti mohou být přehlédnuté.

V rámci možného budoucího výzkumu by byla možnost se zaměřit kvalitativním výzkumem na přesné metody, které Armáda České republiky a Vojenské zpravodajství používají k boji s dezinformacemi. Dále by bylo možné podívat se, jak se alternativní

scéna proměnila mezi začátkem a koncem roku 2022, zda zůstali ti samí hegemoni či jestli se na výsluní dostaly jiné, dosud marginální weby.

5 Zdroje a literatura

- Andriukaitis, L. (2020). Russian Propaganda Efforts in the Baltics and the Wider Region. Načteno z https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2020/05/VIPA_Andriukaitis_2020_lv4-1e.pdf
- apt. (5. Červen 2019). *Proběhla celostátní konference spolku Vedem*. Načteno z vedem.cz: <https://web.archive.org/web/20191204124834/https://www.vedem.cz/aktuality/probehla-celostatni-konference-spolku-vedem/>
- Armáda České republiky. (7. Říjen 2021). *Velitelství informačních a kybernetických sil*. Načteno z <https://acr.army.cz/struktura/generalni/kyb/velitelstvi-kybernetickych-sil-a-informacnich-operaci-214169/>
- BBC. (nedatováno). *What are 'bots' and how can they spread fake news?* Načteno z bbc.co.uk: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/zjhg47h>
- Bezpečnost Odpovědnost Solidarita. (nedatováno). *Ing. Jaroslav Štefec, CSc.* Načteno z www.hnutibos.cz: <https://web.archive.org/web/20180419203426/http://www.hnutibos.cz:80/clanky/ing-jaroslav-stefec-csc->
- Brent, L. (12. Únor 2019). *NATO's role in cyberspace*. Načteno z NATO REVIEW: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2019/02/12/natos-role-in-cyberspace/index.html>
- Broad, W. J. (16. Červen 2021). *Putin's Long War Against American Science*. *The New York Times*. Načteno z <https://www.nytimes.com/2020/04/13/science/putin-russia-disinformation-health-coronavirus.html>
- Broniatowski, D. A., Jamison, A. M., Qi, S., AlKulaib, L., Chen, T., Benton, A., . . . Dredze, M. (1. Říjen 2018). *Weaponized Health Communication: Twitter Bots and Russian Trolls Amplify the Vaccine Debate*. *American Journal of Public Health*, 108(10), stránky 1378-1385. doi:10.2105
- Cemper, J. (3. Březen 2020). *Reportéři ČT a Respekt: Aeronet už není anonymní. Kdo je Vedoucí Kolotoče?* Načteno z Manipulátoři: <https://manipulatori.cz/reporteri-ct-a-respekt-aeronet-uz-neni-anonymni-kdo-je-vedouci-kolotoce/>
- CNN. (Leden 1998). *Inside the KGB. An interview with retired KGB Maj. Gen. Oleg Kalugin*. *CNN*. Načteno z <https://web.archive.org/web/20070206020316/http://www.cnn.com/SPECIALS/cold.war/episodes/21/interviews/kalugin/#top>
- Cvalín, P. (7. Únor 2016). *VIDEO: Důstojník ministerstva vnitra koordinoval provokační akci skupiny maskovaných mužů během sobotní demonstrace proti islámu v Praze! Neuvěřitelná inscenace režimu a jeho manipulování s veřejným míněním!* Načteno z AENews: <https://aeronet.news/video-dustojnik-ministerstva-vnitra-koordinoval-provokacni-akci-skupiny-maskovanych-muzu-behem-sobotni-demonstrace-proti-islam-u-v-praze-neuveritelna-inscenace-rezimu/>

- CZ.NIC. (25. Únor 2022). *Sdružení CZ.NIC zablokovalo weby šířící dezinformace spojené s rusko-ukrajinským konfliktem*. Načteno z CZ.NIC: <https://www.nic.cz/page/4301/sdruzeni-cznic-zablokovalo-weby-sirici-dezinformace-spojene-s-rusko-ukrajinskym-konfliktem/>
- ČTK. (18. Leden 2011). Vondrův úředník tvrdí, že zbraň mu do auta někdo podstrčil. *iDnes.cz*. Načteno z iDnes.cz: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/vysoky-urednik-ministerstva-obrany-vezl-v-aute-nelegalne-drzenou-zbran-tvrdi-ze-mu-ji-nekdo-podstrci.A110118_210750_krimi_wlk
- ČTK. (8. Únor 2016). *"Divadlo" při protestu? Muž v hnědé bundě je náš, přiznala policie*. Načteno z týden.cz: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/divadlo-pri-protestu-muz-v-hnede-bunde-je-nas-priznala-policie_371741.html
- ČTK. (27. Únor 2022). *Evropská unie zablokuje ruskou RT a server Sputnik. „Už nebudou šířit lži,“ řekla von der Leyenová*. Načteno z iRozhlas: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/rusko-ukrajina-sputnik-russia-today-rusko-putin-valka-zelenskyj_2202271812_sto
- Darczewska, J., & Żochowski, P. (Červen 2017). Active Measures. Russia's Key Export. *OSW Point of View*(64). Načteno z https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/pw_64_ang_active-measures_net_0.pdf
- De Luce kontra torrente. (nedatováno). *Plk. Ing. Jaroslav Štefec CSc*. Načteno z De Luce kontra torrente: <https://voda235.webnode.cz/ing-jaroslav-stefec/>
- Demagog.cz. (3. Květen 2020). Načteno z Demagog.cz: <https://demagog.cz/vyrok/19267>
- Dvořáková, I. (2010). Obsahová analýza / formální obsahová analýza / kvantitativní obsahová analýza. *AntropoWebzin*, 6(2), 95-99. Načteno z <http://www.antropoweb.cz/webzin/index.php/webzin/article/view/97/97>
- Ehl, M. (15. Listopad 2017). Střed Evropy Martina Ehla: Aféra lithium - z proruských serverů až do sněmovny. *iHned.cz*. Načteno z Střed Evropy Martina Ehla: Aféra lithium - z proruských serverů až do sněmovny: <https://monitoring.anopress.cz/Anopress?xl=knihovna46&xh=minq5i9fxx6mtvhdx1vxb00m279orrn8&nomenu=0>
- Ehl, M. (12. Leden 2022). Totální obrana. Švédsko v obavách z Ruska nasazuje na ochranu obyvatel novou zbraň. *Hospodářské noviny*(8), 8.
- Federace židovských obcí v České republice. (2021). *Výroční zpráva o projevech antisemitismu v České republice*. Načteno z <https://www.fzo.cz/wp-content/uploads/FZO-VZ20-F4-email.pdf>
- Formánek, J. (Srpen 2013). Kvantitativní obsahová analýza - Ozvěny dne. Načteno z https://rada.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/02975570_1.pdf
- Gentzkow, M., & Allcott, H. (2017). Social Media and Fake News in the 2016. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2), stránky 211–236. doi:10.1257
- Global Times. (20. Březen 2020). Čína. Načteno z <https://twitter.com/globaltimesnews/status/1241559268190343168>
- Gregor, M., & Vejvodová, P. (2016). *Výzkumná zpráva: Analýza manipulativních technik na vybraných českých serverech*. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykova univerzita.

- Hamre, J. J. (12. Červen 2018). *Russian Active Measures: Past, Present, and Future*. Načteno z Center for Strategic and International Studies: <https://www.csis.org/analysis/russian-active-measures-past-present-and-future>
- Hanzlová, R. (21. Prosinec 2021). *Důvěra k vybraným institucím veřejného života – srpen/září 2021*. Načteno z Centrum pro výzkum veřejného mínění: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/5515-duvera-k-vybranim-institucim-verejneho-zivota-srpen-zari-2021>
- Hejl, J. (14. Leden 2016). Dva poslanci KSČM vyrazili za separatisty do Doněcka. Soukromá cesta, říká strana. *Aktuálně.cz*. Načteno z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/dva-poslanci-kscm-vyrazili-navstivit-proruske-separatisty-ve/r~9ed7c208bac211e584160025900fea04/>
- Hlídač Státu. (nedatováno). *Bc. Stanislav Mackovík (*1967)*. Načteno z Hlídač Státu: <https://www.hlidacstatu.cz/osoba/stanislav-mackovik>
- Hovorková, J. (18. Prosinec 2018). *Problémem senátora Valenty není jen střet zájmů, ale ruská žumpa jménem Parlamentní listy*. Načteno z Fórum24: <https://www.forum24.cz/problemem-senatora-valenty-neni-jen-stret-zajmu-ale-ruska-zumpa-jmenem-parlamentni-listy/>
- Chrolenko, A. (13. Duben 2020). *"Чумовые" маневры НАТО в Латвии: цели, средства и вероятные последствия*. Načteno z Lv.sputniknews.ru: <https://lv.sputniknews.ru/20200413/Chumovye-manevry-NATO-Latvia-tseli-sredstva-veroyatnye-posledstviya-13553446.html>
- Johns Hopkins University, I. C. (12. Srpen 2021). *Countering disinformation: improving the Alliance's digital resilience*. Načteno z <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/08/12/countering-disinformation-improving-the-alliances-digital-resilience/index.html>
- Konkret24. (23. Duben 2020). *"Tezy zbieżne z celami rosyjskimi w Polsce". Atak hakerski i fałszywy list na stronie uczelni wojskowej*. Načteno z Konkret24: <https://konkret24.tvn24.pl/polska,108/tezy-zbiezne-z-celami-rosyjskimi-w-polsce-atak-hakerski-i-falszywy-list-na-stronie-uczelni-wojskowej,1013764.html>
- Králík, O. (5. Srpen 2017). *Seznam prostřednictvím svého Skliku zablokuje dezinformačním webům příjmy z reklam (aktualizováno)*. Načteno z živě.cz: <https://www.zive.cz/blaskovky/seznam-prostrednictvim-sveho-skliku-zablokuje-dezinformacnim-webum-prijmy-z-reklam-aktualizovano/sc-4-a-188898/default.aspx>
- KSČM. (nedatováno). *Naši Lidé*. Načteno z KSČM: <https://www.kscm.cz/cs/nasi-lide/stanislav-mackovik>
- Kundra, O. (28. Únor 2015). *Putinův hlas v Česku. kdo u nás šíří propagandu Kremlu*. Načteno z Respekt: <https://www.respekt.cz/z-noveho-cisla/putinuv-hlas-v-cesku>
- Kundra, O., Ischia, M., & Samizdat.cz. (22. Leden 2017). *Parlamentní listy jsou mostem mezi seriózními informacemi a proruskou manipulací*. Načteno z respekt.cz: <https://www.respekt.cz/politika/parlamentni-listy-jsou-mostem-mezi-serioznimi-informacemi-a-proruskou-manipulaci>

- Kux, D. (4. Červenec 1985). Soviet Active Measures and Sinsinformation: Overview and Assessment. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, XV(4), stránky 19-28. Načteno z https://www.iwp.edu/wp-content/uploads/2019/05/20131120_KuxSovietActiveMeasuresandDisinformation.pdf
- Manoilo, A. V. (2020). NATO's current cybersecurity and cyber defense strategies. *Current Problems of Europe*, stránky 160-184. doi:10.31249/ape/2020.03.08
- Maronkova, B. (1. Únor 2017). *NATO in an Era of Fake News and Disinformation*. Načteno z USC Center on Public Diplomacy: <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/nato-era-fake-news-and-disinformation>
- mas. (3. Květen 2019). *Hlavním strůjcem hybridních hrozeb je Rusko, varuje šéf BIS Koudelka*. Načteno z ct24: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2804411-hlavnim-strujcem-hybridnich-hrozeb-je-rusko-varuje-sef-bis-koudelka>
- McKay, S., & Tenove, C. (2021). Disinformation as a Threat to Deliberative Democracy. *Political Research Quarterly*(74(3)), stránky 703-717. doi:10.1177/1065912920938143
- Melnikov, V. (nedatováno). Paradise Lost. *2021 Photo Contest*. Načteno z <https://www.worldpressphoto.org/collection/photo-contest/2021/valery-melnikov-gns/1>
- Ministry of National Defence Republic of Lithuania. (21. Duben 2020). *Another disinformation attack against NATO presence in Lithuania*. Načteno z http://kam.lt/en/news_1098/current_issues/another_disinformation_attack_against_nato_presence?__cf_chl_jschl_tk__=ff3699032c6e961cc0fee6ff2c4199ed76edcd8a-1587564119-0-AZftyxGqJLF_cBzVeHv-ViR9CBLR6VnQ6juspibmO00qagmm48cYhJ-VAHUDMUo_21DD52sOABLCvsIaqAgUqpV
- Nakashima, E. (25. Prosinec 2019). *U.S. Cybercom contemplates information warfare to counter Russian interference in 2020 election*. Načteno z The Washington Post: https://www.washingtonpost.com/national-security/us-cybercom-contemplates-information-warfare-to-counter-russian-interference-in-the-2020-election/2019/12/25/21bb246e-20e8-11ea-bed5-880264cc91a9_story.html
- NATO. (30. Srpen 2018). *Brussels Summit Declaration*. Načteno z NATO: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156624.htm
- NATO. (17. Červenec 2020). *NATO's approach to countering disinformation: a focus on COVID-19*. Načteno z <https://www.nato.int/cps/en/natohq/177273.htm>
- NATO. (25. Květen 2021). NATO Experts | How does NATO respond to disinformation? Načteno z <https://www.youtube.com/watch?v=aUNPh15T1x8&t=46s>
- NATO. (27. Leden 2022). *NATO - Russia. Setting the record straight*. Načteno z <https://www.nato.int/cps/en/natohq/115204.htm>
- NATO Allied Command Transformation. (Únor 2020). Načteno z 2020 Fact Sheet – Information Environment Assessment (IEA): https://www.act.nato.int/application/files/2915/8257/4723/2020_iea.pdf

- NATO Strategic Communications Centre of Excellence. (nedatováno). *NATO Strategic Communications Centre of Excellence*. Načteno z About NATO StratCom COE: https://stratcomcoe.org/about_us/about-nato-stratcom-coe/5
- Office of the Director of National Intelligence. (26. Srpen 2021). *Unclassified Summary of Assessment on Covid-19 Origins*. Načteno z <https://www.dni.gov/files/ODNI/documents/assessments/Unclassified-Summary-of-Assessment-on-COVID-19-Origins.pdf>
- OurMedia. (nedatováno). *Úvod*. Načteno z ourmedia.cz: <https://www.ourmedia.cz>
- Paclíková, A., & Leinert, O. (23. Červen 2017). Bývalí policisté a vojáci chtějí do Sněmovny. Jejich mentorem je Zbytek. *iDnes.cz*. Načteno z https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jaroslav-stefec-hnuti-bos-zdenek-zbytek.A170622_210755_domaci_jol
- Parlamentní listy. (23. Duben 2017). *Omluva za zveřejnění poodsunutých článků*. Načteno z Parlamentní listy: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Omluva-za-zverejneni-poodsunutych-clanku-484032>
- Poborská, A. (2020). *Mediální obraz AČR ve vybraných českých denících v letech 2005-2018*. Diplomová práce, Univerzita Palackého, Olomouc. Načteno z https://theses.cz/id/t50su6/ZP_Poborska.pdf
- Poncarová, J. (2. Červen 2020). Generál Feix: Otevřená komunikace je nejjednodušší krok k armádě 21. století. *Armádní noviny*. Načteno z <https://www.armadinoviny.cz/general-feix-otevrena-komunikace-je-nejjednodussi-krok-k-armade-21-stoleti.html>
- Rainsford, S. (25. Červen 2020). Russian parade defies pandemic as Putin stages power bid. *bbc.com*. Načteno z <https://www.bbc.com/news/world-europe-53161450>
- Samek, J. (11. Listopad 2021). Kybernetický prostor je další doménou, kde se plánují a vedou válečné operace - rozhovor s generálem Feixem, velitelem VeKySIO. *Security magazin*. Načteno z <https://www.securitymagazin.cz/defence/kyberneticky-prostor-je-dalsi-domenou-kde-se-planuji-a-vedou-valecne-operace-rozhovor-s-generalem-feixem-velitelem-vekysio-1404067756.html>
- Seznam Zprávy. (16. Říjen 2019). *Parlamentní listy neuspěly s žalobou. Soud článek o „ruské žumpě“ označil za přípustnou kritiku*. Načteno z Seznam Zprávy: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/parlamentni-listy-siri-lzi-davaji-prostor-extremistum-a-jsou-proruske-rekl-soud-81022>
- Shea, J. (2021). Fooling All of the People All of the Time: Democracy in the Age of Fake News. V G. Terzis, D. Kloza, E. Kuźelewska, & D. Trottier, *DISINFORMATION AND DIGITAL MEDIA AS A CHALLENGE FOR DEMOCRACY*. Intersentia. Načteno z https://cris.vub.be/ws/portalfiles/portal/52538283/9781780689753_ch0.pdf
- Scherer, H. (2004). Úvod do metody obsahové analýzy. V W. Schulz, H. Scherer, L. Hagen, I. Reifová, & J. Končelík, *Analýza obsahu mediálních sdělení* (stránky 29-51). Praha: Nakladatelství Karolinum.

- Snopová, A. (2. Březen 2020). Směnárníkův kolotoč. *Reportéři ČT*. Načteno z <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3056786-po-stopach-dezinformatora-reporterict-odhalili-utajeneho-provozovatele-aeronetu>
- Sokolsky, R. (12. Březen 2017). *The New NATO-Russia Military Balance: Implications for European Security*. Načteno z Carnegie endowment for international peace: <https://carnegieendowment.org/2017/03/13/new-nato-russia-military-balance-implications-for-european-security-pub-68222>
- Sorrels, C. A. (Říjen 1983). Soviet propaganda campaign against NATO. *U.S. Arms Control and Disarmament Agency*. Načteno z http://insidethecoldwar.org/sites/default/files/documents/Soviet%20Propaganda%20Campaign%20Against%20NATO_0.pdf
- Sputnik. (18. Únor 2019). *Ťok: Chcete více dálnic? Tak je vaše chyba, že jezdíte vlakem*. Načteno z [cz.sputniknews.com: https://cz.sputniknews.com/20190218/dan-tok-dalnice-chyba-vlak-novakova-9239932.html](https://cz.sputniknews.com/20190218/dan-tok-dalnice-chyba-vlak-novakova-9239932.html)
- Sputnik. (nedatováno). *O projektu*. Načteno z Sputnik: <https://web.archive.org/web/20211230041805/https://cz.sputniknews.com/docs/index.html>
- Steiner, M. (17. Září 2017). *Matyáš Steiner: Občanské sňatky jsou přežitek a vytváří nerovnosti ve společnosti*. Načteno z Parlamentní listy: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Matyas-Steiner-Obcanske-snatky-jsou-prezitek-a-vytvari-nerovnosti-ve-spolecnosti-504433>
- Stuchlíková, L. (18. Leden 2016). Český komunista po návratu z Donbasu: Rusy jsem neviděl. Ukrajina se zajatci zachází jako wehrmacht. *Aktuálně.cz*. Načteno z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/komunista-po-navratu-z-donbasu-rusy-jsem-tam-nevidel-ukrajin/r~a9db20e8bdd11e5bb3a0025900fea04/>
- Synáčková, J., & Chaloupská, M. (9. Duben 2011). Do auta mu nastrčili zbraň. Viníka policie nevyšetří. *Lidovky.cz*. Načteno z https://www.lidovky.cz/domov/do-auta-mu-nastrcili-zbran-vinika-policie-nevysetri.A110409_000005_In_noviny_sko
- Syrovátka, J. (11. Listopad 2017). *České volby v éře dezinformací. Parlamentní volby 2017*. Načteno z Prague Security Studies Institute: https://www.pssi.cz/download//docs/8399_500-parlamentni-volby-2017-analyza.pdf
- Syrovátka, J. (Červen 2017). *Informační válka na internetu. Potírání prokremelských dezinformací ve střední a východní Evropě*. Načteno z Centre for international relations: http://www.old.pssi.cz/download/docs/420_information-warfare-in-the-internet-cz.pdf
- U.S. GOVERNMENT PUBLISHING OFFICE. (9. Březen 2017). *UNDERMINING DEMOCRATIC INSTITUTIONS AND SPLINTERING NATO: RUSSIAN DISINFORMATION AIMS*. Získáno 22. Leden 2022, z <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CHRG-115hhrg24584/pdf/CHRG-115hhrg24584.pdf>
- United Kingdom Parliament. (15. Prosinec 2020). *Online Harms White Paper*. Načteno z [gov.uk: https://www.gov.uk/government/consultations/online-harms-white-paper/online-harms-white-paper](https://www.gov.uk/government/consultations/online-harms-white-paper/online-harms-white-paper)

- University Libraries. (nedatováno). *"Fake News," Misinformation, & Disinformation. How to identify (and avoid) inaccurate information.* Načteno z University Libraries: <https://guides.temple.edu/fakenews>
- Vedoucí kolotoče. (4. Říjen 2017). *Megatunel za 3 biliony korun pouhých 17 dní před volbami do sněmovny? Australští těžaři na poslední chvíli dostali od ministra průmyslu biancošek na privatizaci těžby lithia pod Cínovcem! Český stát si za lithiový národní poklad řekl jenom o vytvoření...* Načteno z aeronet.news: <https://aeronet.news/megatunel-za-3-biliony-korun-pouhych-17-dni-pred-volbami-do-snemovny-australsti-tezari-na-posledni-chvili-dostali-od-ministra-prumyslu-bianco-sek-na-privatizaci-tezby-lithia-pod-cinovcem-cesky-stat/>
- Vojenské zpravodajství. (nedatováno). *Kdo jsme.* Načteno z <https://www.vzcr.cz/kdo-jsme-35>
- Vojenské zpravodajství Ministerstva obrany. (2020). *Výroční zpráva Vojenského zpravodajství za rok 2020.* Praha. Načteno z <https://www.vzcr.cz/uploads/41-Vyrocní-zprava-2020.pdf>
- Voříšek, L. (23. Únor 2019). *Fake News v praxi: Česká dezinformační média čerpají informace z účtů parodujících politiky.* Načteno z inSmart..cz: <https://insmart.cz/fake-news-a-hoax-v-praxi-sputnik/>
- Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (9. Březen 2018). *The spread of true and false news online.* *Science*, stránky 1146-1151.
- Weiner, A. S., & Sagan, S. D. (9. Červenec 2021). *The U.S. says it can answer cyberattacks with nuclear weapons. That's lunacy.* Načteno z The Washington Post: <https://www.washingtonpost.com/outlook/2021/07/09/cyberattack-ransomware-nuclear-war/>
- Zelenka, J. (23. Duben 2017). *Cyklistika jako cíl teroristů a chemtrails. Parlamentní listy vydaly falešné články. Tajně je stáhly.* Načteno z Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/parlamentni-listy/r~b0558610268b11e7afda0025900fea04/>
- Zhao, L. (13. Březen 2020). Načteno z Twitter: <https://twitter.com/zlj517/status/1238269193427906560?lang=cs>
- Zhao, L. (12. Březen 2020). Načteno z Twitter: https://twitter.com/zlj517/status/1238111898828066823?ref_src=twsrc%5Etfw%7CtWCamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E1238111898828066823%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.cbsnews.com%2Fnews%2Fchinese-official-spreads-conspiracy-theory-us-army-corona

6 Přílohy

Příloha 1 – odkaz na analyzovaná data

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1zil7k6tryqhTm063OyXdMfOfHHGKIsIC/edit?usp=sharing&ouid=108100743495355876722&rtpof=true&sd=true>

Jelikož je možné, že se odkazy budou vzhledem k stále se měnící situaci lišit ode dne analyzování, v příloze se vyskytují pouze titulky článků a datum jejich vydání

Seznam grafů

Graf 1 – počet článků o AČR na analyzovaných dezinformačních webech.....	35
Graf 2 – průměrná délka článků na monitorovaných webech (ve slovech).....	36
Graf 3 – rubriky, do kterých patří analyzované články (pouze Aeronet a Sputnik)	36
Graf 4 – frekvence publikování analyzovaných článků.....	37
Graf 5 – vývoj výskytu témat mezi roky 2020 a 2021	38
Graf 6 – délka článků zařazených do jednotlivých témat	38
Graf 7 – tematické rozdělení článků spolu s hodnocením	39
Graf 8 – celkové hodnocení AČR.....	39
Graf 9 – procento negativních zmínek AČR v jednotlivých tématech	40
Graf 10 – procento pozitivních zmínek AČR v jednotlivých tématech.....	41
Graf 11 – kdo byl citován u článků s pozitivním hodnocením?	42
Graf 12 – autorství článků publikovaných na cz.sputniknews.com.....	43
Graf 13 – autorství článků publikovaných na parlamentnilisty.cz	43
Graf 14 – témata akcentována webem Parlamentní listy	44
Graf 15 – témata akcentována informační agenturou Sputnik	44
Graf 16 – srovnání pohledu webů parlamentnilisty.cz a cz.sputniknews.com na AČR .	45

Anotace

Bakalářská práce „Armáda České republiky perspektivou dezinformačních webů“ se zabývá pohledem vybraných dezinformačních webů na Armádu České republiky v letech 2020 a 2021. Pro tyto účely jsou analyzovány články vydané na platformách aeronet.cz, cz.sputniknews.com a parlamentnilisty.cz, přičemž poslední jmenované médium je zařazené hlavně kvůli své pověsti v mainstreamovém prostoru. Text dále ukazuje prostředky, které Severoatlantická aliance používá k boji s dezinformacemi, stejně tak představuje druhy alternativních médií, jež se v české dezinformační krajině vyskytují.

Klíčová slova

dezinformace, dezinformační weby, Armáda České republiky, Aeronet, Sputnik, Parlamentní listy, NATO, VeKySIO, obsahová analýza

Anotation

The bachelor thesis "The Army of the Czech Republic from the perspective of disinformation websites" shows the view of selected disinformation websites on the Army of the Czech Republic in 2020 and 2021. For this purpose are used articles on the platforms aeronet.cz, cz.sputniknews.com and parlamentnilisty.cz. The latter medium is included mainly because of its reputation in the mainstream space. The text also shows the means that the North Atlantic Treaty Organisation uses to combat disinformation, as well as the types of fake news media that occur in the Czech disinformation landscape.

Key words

Disinformation, fake news websites, Army of the Czech Republic, Aeronet, Sputnik, Parlamentní listy, NATO, VeKySIO, content analysis